

NO YUUHANNA YOTTINIRI LINJIILA ON NON

Fii Daaluyee on e Ngurndan dan

¹ Ka fudfoode, hari Daaluyee on no woodi, tawi Daaluyee on no wondi e Alla, tawi kadi Daaluyee on ko Alla, ² tawi himo wondi e Alla ka fudfoode. ³ Ko rewruude e Daaluyee on Alla tagiri kala huunde, hay huunde e ko tagaa kon alaa ko tagaa e baawo makko. ⁴ Awa kadi ko e makko ngurndan dan woni. Ko dan ngurndan kadi woni ndaygu yimbe ben. ⁵ Ndaygu ngun jalbi ka nder nibe, laatii nibe den foolaali ngu.

⁶ Woodii nedfo mo Allaahu on nuli no wi'ee Yaayaa. ⁷ On ardi wa seedee fii seeditanagol ndaygu ngun, fii yo fow gomfinir sabu makko. ⁸ Hinaa non kanko woni ndaygu ngun, kono ko o ardi ko fii seeditanagol ndaygu ngun, ⁹ dun ko nguu ndaygu haqiiqawu arngu e oo aduna, ndayginayngu kala nedfo.

¹⁰ Hari daaluyee on no e oo aduna, awa kadi aduna on ko e makko tagiraa, kono aduna on andaali mo. ¹¹ O arii ka makko, kono be makko ben jabbaaki mo. ¹² Kono kala jabbiibe mo, gomdini inde makko nden, ko ben o newnani wonugol bibbe Alla. ¹³ Dun ko ben hebaabe immorde e Alla, hara hinaa immorde e yiyan maa e mbeleede bandu maa e faale nedfanke.

¹⁴ Daaluyee on wonti nedfo, o hodi hakkunde men, dun ko on hewudfo moyyere e goonga.

Awa-le en punnike mangu makko ngun, ngun mangu ngu Bidfo bajjo on hebi e Baabaajo on.

¹⁵ Yaayaa seeditanii mo, ewnii, o wi'i: «Ko oo mi wowlunoo fii mun, mi wi'i: <Araynoofo baawo an on ko burdo lan mawnude, ko fii hari himo woodaa ko adii lan!> »

¹⁶ Awa en fow en hebii moyyere e hoore moyyere immorde e ko woni e makko kon fow.

¹⁷ Ko fii Sariya on ko e Muusaa ardi, kono sulfu on e goonga on ko e Iisaa Almasiihu on ardi.

¹⁸ Haa hande hay gooto yi'aali Alla. Kono Bajjo on, on wondo Alla, wondudo e Baabaajo on, on banginanii en fii makko.

Fii Seeditoore Yaayaa nden

(Mat. 3.1-12; Mrk. 1.1-8; Luk. 3.15-17)

¹⁹ E hino seeditoore Yaayaa nden, fewndo ko hooreebe *Yahuudiyankeebe ben Yerusalaam immini *yottinoobe sadaka ben e Lewiyankeebe ben fii landagol mo, be wi'i: «An ko a hombo nii?». ²⁰ O qirritii e hoore o yeddaali, o wi'i: «Wonaa min woni *Almasiihu on.»

²¹ Be landii mo kadi, be wi'i: «E hara ko a hombo non? Kaa ko an woni liliya?»

O jaabii be, o wi'i: «Hinaa mi on.»

Be landii mo kadi, be wi'i: «E hara ko an woni Annabaajo on?»

Dun kadi o jaabii: «Oo'o.»

²² Onsay be wi'i mo: «E hara ko a hombo non fii yo men jaabitoyo nulbe men ben? Ko hondun wi'itidaa an tigi?»

²³ O jaabori be wano annabi *Isaaya wiirunoo non, o wi'i: «Ko min woni hawa ewnotofo ka

wulaa on, wi'a: <Fewnee laawol Joomiraado on!>
» a

²⁴ Tawi ben imminanoobe ko ka *Fariisiyaabe ben iwri. ²⁵ Onsay be landii mo, be wi'i: «Ko fii hondun non *lootantaa maande tuubuubuyee, si tawii wonaa an woni Almasiihu on maa liliya maa Annabaajo on?»

²⁶ Kanko Yaayaa o jaabii be, o wi'i: «Min ko ndiyan mi woni *lootirde maande tuubuubuyee. Kono godfo no e hakkunde mon mo on andaa, ²⁷ wondo arude baawo an, mo mi hewtaa hay firtugol boggi pade mun!»

²⁸ Dun ko *Betanii funnaange Yurdayniwol wafi, ka Yaayaa lootaynoo maande tuubuubuyee don.

Fii Baalun Alla kun

²⁹ Bimbi nden pande, Yaayaa haccii ka Iisaa arata e makko, o ewnii, o wi'i: «E hino *Baalun Alla booraykun junuubi aduna on kun. ³⁰ Ko oo woni mo mi wowlannoo on fii mun fewndo ko mi wi'i: Godfo aroyay baawo an, on ko Burfo lan mawnude, ko fii hari himo woodanoo ko adii lan. ³¹ Min hari mi andaa mo, kono ko fii banginangol jamaa *Isra'iila on fii makko wafi si mi ari lootirgol ndiyan.»

³² Kanko Yaayaa o seeditii kadi dundoo, o wi'i: «Mi yi'ii Ruuhu Allaahu on no iwra ka kammu tippora wa gabooru, wona e hoore makko. ³³ Kono min hari mi andaa mo, kono Nuludo lan yo mi lootir ndiyan on daalanii lan: <On mo yi'udaa Ruuhu an on no tippoo wona e mun woo, haray on ko *Ruuhu Seniido on

lootirta.> ³⁴ Min non mi yi'ii, mi seeditike kadi, ko on woni *Bidfo Alla on.»

Fii no Iisaa Fudfori Hebirde Taalibaabe

³⁵ Bimbi nden pande kadi tawi Yaayaa no don, himo wondi e taalibaabe makko dfo. ³⁶ O yi'i ka Iisaa feyyata, o wi'i: «E hino Baalun Alla kun!»

³⁷ Ben taalibaabe makko dfo nani dn kongudi makko, jokki Iisaa. ³⁸ Onsay Iisaa yeyyitii, o tawi hibe jokki mo, o wi'i be: «Ko hondun dabboton?»

Ben kadi jaabii: «Rabbi*», (fun no firi <Karamoko'en>) «ko honto hodufon?»

³⁹ O jaabii be, o wi'i: «Aree yi'on.»

Be yahi, be yi'i ka o hodi. Nden pande be woni takko makko don, tawi ko wa ka alansaraa. ⁴⁰ Tawi oo wi'eteedo Andaraawu, fun ko oo musidfo Sim'uunu Petruusu, ko o godfo e ben dfo nanube kongudi Yaayaa dn e jokkuba Iisaa ben. ⁴¹ Kanko Andaraawu o adii yiidude e Sim'uunu neene-gooto makko on, o wi'i mo: «Men yi'oyii Almasiihu on.» (Dun no firi «Todfaado on.»)

⁴² Onsay o addi mo e Iisaa. Iisaa ndaari mo, wi'i: «Ko an woni Sim'uunu mo Yuunusa, jooni ko Petruusu noddetefaa.» (Ko woni firo fun ko «fetere.»)

Fii no Iisaa Noddiri Filiipu e Natanayiila

⁴³ Bimbi nden pande, tawi kanko Iisaa himo faalaa yahude Jaliilu, o tawoyi Filiipu, o wi'i mo: «Jokkan.» ⁴⁴ Tawi Filiipu ko mo Bayti-Sa'iida ka saare oo wi'eteedo Andaraawu e Petruusu.

⁴⁵ Onsay Filiipu tawoyi oo wi'eteedo Natanayiila, o wi'i mo: «Men yi'ii on mo fi mun windii

ka Sariya Muusaa e ka defte annabaabe ben, dɔn ko Iisaa oo jeyaado Naasirata, bidɔo Yuusufu.»

⁴⁶ Onsay Natanayiila wi'i mo: «Hara huunde moyyere no waawi yaltude Naasirata?»

Filiipu jaabii mo wi'i: «Aru ndaaraa!»

⁴⁷ Bay Iisaa yi'ii Natanayiila no ara e makko, o sifii fii makko, o wi'i: «E hino Isra'iilayankeejo haqiiqaajo mo aldaa e yoyre.»

⁴⁸ Kanko Natanayiila o jaabii: «Ko honno andirdaa mi?»

Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko ado Filiipu noddude ma, fewndo ko wonnodaa ka ley yibbehi, hari mi yi'ii ma.»

⁴⁹ Natanayiila wi'i: «Karamoko'en, ko onon woni Bidɔo Alla on e Lando Isra'iila on!»

⁵⁰ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko fii mi wi'ii mi yi'ii ma ka ley yibbehi gomɔɔnirdaa? A yi'ay ko buri dɔndoo mawnude. ⁵¹ Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, on yi'ay kammu ngun no udditii, malaa'ikaabe Alla ben no wadɔa yawa jippoo e hoore *Bii-Aaden on.»

2

Fii no Iisaa Wayliri Ndiyan ɔan Njaram Wiipu

¹ Balde tati bawto dɔn, peera wadɔi ka wi'etee Kanaa, dɔn ko e nder Jaliilu. Tawi yumma Iisaa no ton. ² Iisaa e taalibaabe mun ben kadi saatinaa e on peera. ³ Bay njaram *wiipu ɔan lellii, yumma makko kanko Iisaa wi'i mo: «Njaram ɔan lellirii be.»

⁴ Onsay Iisaa jaabii yumma mun, wi'i: «Neene, ko hondun faalanadon mi? Ko fii saa'i an on hewtaali taho!»

⁵ Yumma makko wi'i kurkaadi ñin: «Wadée kala ko o wi'i on.»

⁶ Tawi no ñon loode kaaye jeegoo ebbanaade fii ka Yahuudiyankeebe ñen salligoo, tawi nde bee e majje no wada embere liitir teemedere.

⁷ Iisaa wi'i ñe yo ñe hebbin ñen loode ndiyan, kambe kadi ñe loowi e majje haa ñe heewi.

⁸ Onsay o wi'i ñe yo ñe ñeñu, ñe nabana ardotoodo fii ñaameteji on. Ñe ñeñi, ñe nabani mo. ⁹ Ardotoodo fii ñaameteji on kadi mettii ñan ndiyan waylaa ñan njaram wiipu.

Tawi o andaa ko honto ñan njaram iwi, kono tawi kurkaaduube yoogube ndiyan ñan ñen kañun no andi. Onsay o noddi wondo tiggude on,

¹⁰ o wi'i mo: «Mo kala ko njaram moyyan ñan adotoo yedude, si yedoya jaasudan ñan, tuma yaraa moyya. Kono an, hiida mari njaram moyyan ñan haa jooni!»

¹¹ Ko ndee maande hawniinde o attii wadude kanko Iisaa, ñun ko ka wi'etee ñon Kanaa e nder diiwal Jaliilu wadi. Ko nii o ñanginiri darja makko on, taalibaabe makko ñen kadi gomñini mo.

Fii no Iisaa Radori Yeeyoobe ñen ka Juulirde Mawnde

(Mat. 21.12-17; Mrk. 11.15-19; Luk. 19.45-48)

¹² Ko ñawto ñun, o yaadi e yumma makko e neene-gootoobe makko ñen e taalibaabe makko ñen Kafernahuum. Ñe weeri ñon balde seeda.

¹³ Tawi juldeere Yahuudiyankeebe ñen, ñun ko *Juldeere Yawtaneede nden, ñadike. Onsay Iisaa yahi *Yerusalaam. ^b ¹⁴ O tawi yeeyoobe

na'i e baali e gabooji e waɗoobe sensa-sensita no joodfii ka dingiral *juulirde mawnde. ¹⁵ Onsay o moyyini paatawol boggi, o raɗii be fow ka dingiral juulirde mawnde wondude e baali ɗin e na'i ɗin, o saakiti kaalisiiji waɗaynoobe sensa-sensita ben, o libi taabe ɗen. ¹⁶ O wi'i yeeyaynoobe gabooji ben: «Ittee ɗu'un doo! Wota on waɗu suudu Baaba an ndun suudu yeeyirdu!»

¹⁷ Onsay taalibaabe ben anditi wonde ɗundoo no windinoo: «Giggol ngol mi joganii suudu maa ndun no e an wa yiite wonge lan jaamude.»^C

¹⁸ Onsay hooreebe Yahuudiyankeebe ben yetti haala kan wi'i mo: «Ko maande hawniinde honde waawuɗaa men hollude fii ɓangingol hiɗa gasa warrude nii?»

¹⁹ Iisaa jaabii be, wi'i: «Lancee ndee juulirde, mi immintinay nde e nder balɗe tati!»

²⁰ Onsay kambe Yahuudiyankeebe ben be wi'i: «E nder duubi cappande nay e jeegoo ndee juulirde no darneede, an non a immintinay nde e nder balɗe tati?» ²¹ Kono tawi kanko juulirde nde o wonnoo wowlude fii mun nden, ko ɓandu makko ndun. ²² Bay wonoyii non o immintinaama e hakkunde mayɓe ben, taalibaabe makko ben anditoyi wonde hari o wi'uno ɗun, onsay be gomɗini bindi ɗin e ngol kongol ngol Iisaa wi'unoo.

²³ E nder ko Iisaa wonnoo Yerusalaam kon, ɗun ko ka Juldeere Yawtaneede, buy gomɗini innde makko nden sabu maandeeji hawniɗi ɗi o waɗaynoo ɗin. ²⁴ Kono Iisaa hoolanooki be, ko fii hari himo andunoo yimɓe ben fow, ²⁵ awa

---

^C 2:17 2.17 Zab. 69.10

kadi o hatonjinaa e humpiteede fii yimbe ben, ko fii himo andunoo ko woni ka nder bernde neddanke.

3

Fii Yewtere nden hakkunde Iisaa e Nikodiyuusu

¹ Tawi no e hakkunde fedde *Fariisiyaabe ben hooreejo Yahuudiyankeebe no wi'ee Nikodiyuusu. ² On ari jemma takko Iisaa, o wi'i: «Karamoko'en, meden andi ko a jannoowo iwrufo ka Alla, ko fii hay gooto waawataa wafude d'ii maandeeji hawniidi d'i wonfaa e wafude, si tawii Alla aldaa e ontigi.»

³ Onsay Iisaa jaabii, wi'i: «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii ma, si nefdo jibintinaaka, o waawataa yi'ude *laamu Alla ngun.»

⁴ Nikodiyuusu kadi jaabii, wi'i: «Ko honno godfo waawetee jibintinireede e nder nayeewu mun? E hara himo waawa naatitade kadi ka dimdimol neene makko, o jibintinee?»

⁵ Iisaa jaabii kadi fahin, wi'i: «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii ma, si nefdo jibiniraaka ndiyan e Ruuhu Alla on, haray o waawataa naatade ka laamu Alla. ⁶ Ko jibiniraa bandu kon ko bandu, ko jibiniraa kadi Ruuhu Alla on kon ko ruuhu. ⁷ Wota a nald'u fii mi wi'ii ma bee jibintinedon kesun. ⁸ Ko fii hendu ndun no wifirde ka faaliraa woo, hidfa nanude hawa kan, kono a andaa ko honto ndu iwri maa ko honto ndu fewri. Ko nii kadi fii kala hebiraado Ruuhu Alla on.»

⁹ Nikodiyuusu yettiti haala kan kadi, wi'i: «Dun ko honno gasirta wonirde?»

10 Iisaa jaabii, wi'i: «Ko a jannoowo *Isra'iilayankeebe ben e a andaa d'un? 11 Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii ma, ko ko men andi men wowlata, awa kadi ko ko men yi'i men seeditotoo, kono onon on jabataa seeditoore amen nden. 12 Si on gomdinaali fii piiji adunayankeeji di mi yewti on fii mun d'in, haray ko honno gomdindirton piiji kammuyankeeji di mi yewtoyta on fii mun d'in? 13 Hay gooto yawaali ka kammu si hinaa Iwrudo ka kammu on, d'un ko *Bii-Aaden on. 14 Wano Muusaa townirnoo mboddi ndin non ka wulaa, ko bee Bii-Aaden on kadi towniree non, 15 fii kala gomdindo mo yo hebu *ngurndan poomayankejan.

16 «Ko fii hakkee ko Alla yidii aduna on, o yedii mo Bidfo makko bajjo on, fii kala gomdindo mo wota halko, kono yo ontigi hebu ngurndan poomayankejan. 17 Ko fii Allaahu on addaali Bidfo makko on e oo aduna fii jaawugol aduna on, kono ko fii yo aduna on dandire sabu makko. 18 On gomdindo mo jaawetaake, kono on mo gomdinaali mo jaawaama wuren, bayru o gomdinaali innde Bidfo Bajjo Alla on. 19 Awa e hino jaawoore nden: ndaygu ngun arii ka aduna, kono yimbe ben yidii niwre nden buri ndaygu ngun, bay kuude mabbe den ko bonde. 20 Ko fii kala wadoowo bone haray no api ndaygu ngun, ontigi arataa ka ndaygu fii wota kuude makko den feenu. 21 Kono on huutoroowo goonga on aray ka ndaygu fii yo weebite wonde kuude makko den ko e Alla huuwiraa.»

Fii Seeditoore Yaayaa Dimmere nden

²² Bawto d'un Iisaa e taalibaabe mun ben yahi e ngal diiwal *Yahuuda. O jallidi e mabbe d'on, tawi himo *loota maande kisiyee. ²³ Tawi Yaayaa kadi no *lootude maande tuubuubuyee ka wi'etee d'on Enuuna, d'un ko takko Saliima, bay tawi ndiyan buy no d'on. Yimbe no yahaynoo d'on fii yo o lootu be, ²⁴ ko fii tawi Yaayaa wadaaka taho e kaso. ²⁵ Kono yeddondiral immii hakkunde taalibaabe Yaayaa ben e Yahuudiyan-keejo goo e telen-ma labbinegol ngol. ²⁶ Ben badii Yaayaa, be wi'i mo: «Karamoko'en, mo wondunodaa on gada Yurdayniwol, d'un ko on mo seeditidaa fii mun, himo lootude yimbe ben, awa kadi fow no yaarude e makko!»

²⁷ Onsay Yaayaa jaabii be, wi'i: «Nedfo ko ko okkaa ka kammu kon tun waawi hendaade. ²⁸ Onon tigi ko on seedebe an wonde mi wi'ii hinaa min woni *Almasiihu on, kono ko mi imminaado yeeso makko. ²⁹ Ko hombo jeyi jomba? Ko jombudo mo on. Ko wonani njaatigi jom-jomba ko daragol takko makko, hedoo mo, nana hito makko, heewa weltaare, nden weltaare anle timmii. ³⁰ Bee on beydoo, min mi duyto. ³¹ Ko fii on Iwrudo dow no e hoore fow. On mo ka leydi ko mo ka leydi, o wowliray kadi wa mo ka leydi. Kono Iwrudo ka kammu on no e hoore fow. ³² On non no seeditaade ko yi'i kon e ko nani kon, kono hay gooto jabataa nden seeditoore makko. ³³ Kala on jabudo nden seeditoore makko, haray banganii wonde Alla ko goonga. ³⁴ Ko fii on mo Allaahu on nuli, ko daaluyeeji Alla d'in o wowlata. Ko fii Allaahu on yefay

mo Ruuhu mun on no heewiri. ³⁵ Baabaajo on no yidfi Bid'fo on, awa kadi o wattii fow e juude makko. ³⁶ Kala gomdindo Bid'fo on, haray no mari ngurndan poomayankejan, kono on mo halfinaaki e Bid'fo on yi'ataa ngurndan, ko fii tikkere Alla nden wonay e hoore makko.

4

Fii no Iisaa Yewtidiri e Debbo Samariyankeejo on

¹ Fariisiyaabe* ben nani wonde Iisaa no burude Yaayaa hebude taalibaafe, o loota fe, ² (kono tawi wonaa kanko Iisaa tigi wonnoo lootude, kono ko taalibaafe makko ben wonnoo lootude). ³ Bay Iisaa humpitike fon, o iwi ka diiwal Yahuuda fon, o yilitii ka diiwal Jaliilu. ⁴ Tawi-le bee o tayitoya *Samariiya.

⁵ E nder fon, o hewti e saare jeyaande e Samariiya no wi'ee Sikaara e binde ngesa mba Yaaquuba okkunoo bid'fo mun on, fon ko Yuusufu. ⁶ Tawi woyndu Yaaquuba ndun no fon. Iisaa joodii ka binde woyndu sabu ronkere yaadu ndun, fon ko wa tumbere jalorma.

⁷ Debbo Samariyankeejo ari yoogugol ndiyan. Iisaa wi'i mo: «Okkoran mi yara.» ⁸ (Ko fii hari taalibaafe makko ben no yahi ka saare fii soodugol jaametee.)

⁹ On debbo Samariyankeejo wi'i mo: «Ko honno an a Yahuudiyankeejo torortaa mi ko yaraa, mi Samariyankeejo?» (Ko fii huuwondiral alaa hakkunde Yahuudiyankeebe ben e Samariyankeebe ben.)

¹⁰ Iisaa jaabii mo, wi'i: «Si hida andunoo dokkal Alla ngal e Wi'udo ma <okkoran mi yara> on, hanno ko an torotonoo mo ko yaraa, o okkore ndiyan wurnayɗan.»

¹¹ Kanko debbo on o jaabii mo, o wi'i: «Koohoojo, a alaa hay huunde ko yoogiraa, awa-le woyndu ndun no luggi. E hara ko honto hebaynodaa non ɗan ndiyan wurnayɗan? ¹² E hara a buru ben amen Yaaquuba mawnude, on okkudo men nduu woyndu, kanko tigi o yari e mayru wondude e fiɓɓe makko e jawle makko?»

¹³ Iisaa jaabii, wi'i: «Kala yarudo ɗan ndiyan ɗondoyte kadi. ¹⁴ On yarudo non ndiyan ɗan mi okkorta mo ɗan, ɗondetaake hande kadi. Kono ndiyan ɗan mi okkorta mo ɗan wontay e makko bundu ndiyan, buloojan fii yefugol *ngurndan poomayankejan.»

¹⁵ Debbo on jaabii mo, wi'i: «Koohoojo, okkoran ɗan ndiyan, hara mi ɗondetaake hande kadi, e hara mi artaali ɗoo hande kadi yoogugol.»

¹⁶ Onsay kanko Iisaa o wi'i mo: «Yahu nod-doyaa moodi maa, araa.»

¹⁷ Debbo on jaabii mo, wi'i: «Mi alaa moodi.»

Iisaa wi'i mo: «A wowlii haqiiqa, ko wi'udaa kon wonde a alaa moodi. ¹⁸ Ko fii a hebii dewle jowi, awa kadi mo wondudaa on fewndo ɗoo wonaa moodi maa. E ɗun non a wowlii goonga.»

¹⁹ Debbo on wi'i mo: «Koohoojo, mi tawii ko a annabaajo. ²⁰ Menen Samariyankeeɓe ben, baabiraaɓe amen ben non rewii Alla e ngoo fello. Kono onon Yahuudiyankeeɓe ben, hidon wi'i ko Yerusalaam woni nokkuure ka Alla rewetee ɗon.»

²¹ Iisaa wi'i mo: «Hey ko an yo debbo, hoolo lan, saa'iiji goo no aroya hara hinaa e hoore ngoo fello, hinaa Yerusalaam rewoton Baabaajo on.

²² Ko fii onon hid'on rewude ko on andaa, menen meden rewude ko men andi, ko fii kisiyee mo Alla yefata on ko e Yahuudiyankeebe ben ardi.^d

²³ Kono saa'i on no arude, d'un-le wuren o hewtii, ka rewoobe e haqiiqa ben rewira Baabaajo on Ruuhu e goonga, ko fii ko sifa ben rewiroobe mo non, Baabaajo on woni d'ab'bude. ²⁴ Alla ko Ruuhu, bee rewoobe mo ben rewira mo Ruuhu e goonga.»

²⁵ Debbo on wi'i mo kadi: «Mid'o andi wonde *Almasiihu on aroyay, d'un ko Tod'daado on. Nde o aroyi, o yewtay men fow.»

²⁶ Iisaa jaabii mo wi'i: «Ko min oo Wondo ma wowlande nii woni on.»

Fii Misal Yettaangal e Baagol

²⁷ Onsay taalibaabe ben hewti, be nald'i ko o wonnoo e yewtidude e debbo on kon. Kono hay gooto e mabbe landaaki mo, wi'i: «Ko hondun faaladaa?» maa «Ko hondun yewtidantaa e makko?».

²⁸ Debbo on kadi acci don loonde nden, o yahi ka saare, o wi'i yimbe ben: ²⁹ «Aree ndaaron ned'do wowland'o lan kala ko mi wadi. Taw si wonaa kanko woni Almasiihu on?» ³⁰ Onsay ben yalti ka saare, be ari e makko.

³¹ Wa fewndo onsay, tawi taalibaabe ben no jeejude mo, wi'a: «Karamoko'en, nafee!»

---

^d **4:22** 4.22 Dun no faamora kadi ko Yahuudiyankeebe ben yottini gandal fii kisiyee.

³² Kono o jaabii be, o wi'i: «Midfo mari jaametee ko mi jaama ko on andaa.»

³³ Onsay taalibaabe ben wi'indiri: «E hara ko godfo addani mo ko o jaama?»

³⁴ Iisaa wi'i be kadi: «Neema an on ko wadugol faale Nuludo lan on e timmingol golle makko den. ³⁵ E on wi'aali kadi: <Doo e baagol ngol no heddii lebbi nay?> Hey, mi wi'ii on, bantee gite den, ndaaron gese den, de wojjanii baagol! ³⁶ Jooni wa'oowo on hebay njoddi, o mooba neema fii ngurndan poomayankejan dan, fii yo sankoowo on e wa'oowo on weltodu. ³⁷ Ko fii ngal misal doo ko goonga wonde: <Ko godfo aawata, oya on sojita.> ³⁸ Mi nului on sojitooygol ko on remaano. Wobbe remiino, ko e nder yangi ben kin naatudon.»

³⁹ Samariyankeebe duudube e nden saare gomdini Iisaa sabu ngol kongol ngol oo debbo seeditanii mo, o wi'i: «O wowlanii lan kala ko mi wadi.» ⁴⁰ Bay Samariyankeebe ben arii e makko, be torii mo wonugol takko maabe, laatii o woni don balde didi.

⁴¹ Gomdinbe ben burti duudube kadi sabu kongol makko ngol, ⁴² tawi hibe wi'a on debbo: «Hinaa sabu kongol maa ngol hande kadi men gomdiniri, kono ko bay menen tigi men hedike mo. Medfen andi wonde ko kanko woni Dandoowo aduna on.»

Fii Maande Dimmere Hawniinde Iisaa nden

⁴³ Bay den balde didi feyyii, Iisaa iwi don fii yahugol Jaliilu, ⁴⁴ fii kala o seeditike kanko tigi wonde annabaajo alaa teddungal ka leydi mun.

⁴⁵ Bay wonii o hewtii Jaliilu, be Jaliilu ben jabpii

mo, sabu tawde hari be yi'ii ko wadi Yerusalaam kon fow ka fewndo juldeere, bay kambe kadi be yahuno juldeere nden. ⁴⁶ O yilititii kadi Kanaa, dɔn ko e nder Jaliilu, ka o waylunoo ndiyan dɔn njaram *wiiju dɔn.

Tawi biɔɔo yeesoojo laamateeri ndin, wonɔo Kafernahuum, no nawni. ⁴⁷ Bay o nanii wonde Iisaa iwii ka diiwal Yahuuda arii Jaliilu, on ari tawi mo, o torii mo yahugol ndikkinoya on biɔɔo makko wonɔo e daande mayde.

⁴⁸ Iisaa wi'i mo: «Onon si on yi'aali maandeeji e kaawakeeji, on gomɔntaa few!»

⁴⁹ Kono on yeesoojo laamateeri ndin wi'i mo: «Koohoojo, seenee ado paykun an kun maayude!»

⁵⁰ Iisaa wi'i mo: «Yahu, biɔɔo maa on ndikkii.»

On neɔɔo hoolii kongol ngol Iisaa wi'i mo ngol, o yahi. ⁵¹ E nder ko o yilititotoo kon, o fotti e kurkaadi makko dɔn, ben wi'i mo wonde biɔɔo makko on ndikkii. ⁵² O landii be ko e saa'i hombo hayfani paykun kun. Ben jaabii mo: «Ko hanki tumbere jalorma nguli bandu kin yalti e makko.» ⁵³ Onsay kanko baabaajo on o anditi ko e on saa'i tigi Iisaa wi'i mo «biɔɔo maa on ndikkii.» Onsay o gomɔdini, kanko e yimbe suudu makko ndun fow.

⁵⁴ Ko ndee maande hawniinde dɔo woni dɔmmere nde o wadi bay o iwii ka diiwal Yahuuda, o arii Jaliilu.

5

Fii no Iisaa Selliniri Jukkunnaajo

¹ Bawto dɔn, juldeere Yahuudiyankeebe wadi. Iisaa yahi Yerusalaam. ² Tawi beelun no Yerusalaam dɔn ka binde dambugal wi'eteengal Dambugal Baali. Kun beelun no wi'ee e haala Yahuudiyanke Betesada, caaliiji jowi no hundi kun. ³⁻⁴ Nawnube dɔudube no waalii e ley dɔn caaliiji, dɔn ko gila e bumbe e boofooɓe e maaya-banduube, ^d ⁵ Tawi godɔɔ no dɔn, pawɔɔ gila duubi cappande tati e jeetati. ⁶ Iisaa yi'i on no waalii, o andi on no dɔn gila neebii. Kanko Iisaa o wi'i on: «Hida faalaa hettude cellal?»

⁷ Nawɔɔ on jaabii mo, wi'i: «Koohoojo, mi alaa hay gooto ko yollammi ka nder beelun si ndiyan dɔn memminike. Doo yo wonu mi hewtii, haray godɔɔ attike lan yollaade.»

⁸ Onsay Iisaa wi'i mo: «Immo, yettaa dankun maa kun, yahaa.» ⁹ Don kisan on nedɔɔ hetti cellal, o yetti dankun makko kun, o woni e jindugol.

Dun hawrondiri e *aseweere, dɔn ko *ɓalaande fowteteende e mun nden. ¹⁰ Hooreebe Yahuudiyankeebe ben wi'i on sellinaado: «Ko ɓalaande fowteteende nii! Hande daganaaki ma yettugol danki maa kin!»

¹¹ Kono o jaabii be, o wi'i: «Ko sellindo lan on wi'immi: <Yettu dankun maa kun, yahaa.> »

¹² Onsay ben landii mo: «Ko nedɔɔ hombo wi'u-maa: <Yettu, yahaa?>» ¹³ Kono tawi on

^d **5:3-4** 5.4 Bindi goo no beyditi dɔn ka lannoode aaya on: *habbiibe memminagol ndiyan beelun kun. Ko fii hari malaa'ikaajo no woowi tippaade e kun beelun e saa'iiji goo, o yeya ndiyan dɔn. Kala non on adinooɔ yollaade bawto memminagol ndiyan dɔn, o ndikkay, dɔn non nawnaare nde o wondunoo woo.*

sellinaado andaa ko hombo, ko fii hari Iisaa majjitorii mo e hakkunde yimbe wonnoobe e nden nokkuure ben.

¹⁴ Bawto dɗun Iisaa tawti mo ka *juulirde mawnde, o wi'i mo: «E hino a hettii cellal. Wota a waditu junuubu hande kadi, fii wota godɗun goo hebe ko buri dɗundoo bonde.» ¹⁵ Onsay on nedɗo yiltitii, wi'i hooreebe Yahuudiyankeebe ben wonde ko Iisaa sellini mo.

Fii hakkunde Bidɗo on e Baabaajo on

¹⁶ Ko wadi si hooreebe Yahuudiyankeebe ben cukkii Iisaa, ko sabu tawde o wadɗii dɗun e aseweere. ¹⁷ Kono Iisaa jaabii be, wi'i: «Ben an no gollude haa jooni. Min kadi mido gollude.»

¹⁸ Sabu dɗun hooreebe Yahuudiyankeebe ben burti dabbude no warira mo, dɗun non hinaa fii tun himo bonni Sariya on e asewe, dɗun ko jalaande fowteteende nden, kono ko fii himo inni kadi Alla ko Ben makko, ko nii o wadɗitori himo fota e Alla.

¹⁹ Kono Iisaa jaabii be, wi'i: «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, Bidɗo on waawataa wadude hay huunde immorde e makko kanko tigi, si hinaa ko o yi'i Baabaajo on no wada kon. E kala ko Baabaajo on wadi, Bidɗo on kadi wadɗiray wano non. ²⁰ Ko fii Baabaajo on no yidi Bidɗo on, o hollay mo kadi kala ko o wadata. Awa kadi o hollay mo kuude burde dee doo, fii no woniron e nder ɗalaw. ²¹ Ko dɗun wadi, wano Baabaajo on immintinirta maybe ben non, o wurnita be, ko wano non kadi Bidɗo on wurnitirta on mo o faalaa wurnitude. ²² Ko wattii e dɗun, Baabaajo on paawataa hay gooto,

kono o wattii kala jaawoore e juude Bid'fo on, ²³ fii yo fow teddin Bid'fo on wano be teddiniri Baabaajo on non. On mo teddinaali Bid'fo on haray teddinaali Baabaajo on, on Nulud'o mo.

²⁴ «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, kala on hedii'do kongol an ngol, gomd'ini Nulud'o lan on, haray on no e *ngurndan poomayankejan. Awa kadi o aretaake e jaaweede, ko fii haray o iwii e mayde, o arii e ngurndan. ²⁵ Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, saa'i araynoodo on ko fewndo doo, nde maybe ben nani hawa *Bid'fo Alla on, ben nanube wuura. ²⁶ Ko wano non, nde tawnoo ko Baabaajo on woni bundu ngurndan, ko wano non kadi o yediri Bid'fo on wonugol bundu ngurndan, ²⁷ o yedi mo kadi bawgal wadugol jaawoore nden, bay ko kanko woni *Bii-Aaden on. ²⁸ Wota fun njaldin on, ko fii saa'i no arude mo tawata wonbe ka genaale ben fow nanay hawa makko kan, be immitoo. ²⁹ Wadunoobe ko moyyi ben immitoo ummutal ngurndan, wadunoobe ko boni ben immitoo ummutal jaawoore. ³⁰ Min non, mi waawataa wadude hay huunde immorde e an min tigi, ko ko mi naniri Alla kon mi jaawirta. Jaawoore an nden-le ko feewunde, ko fii hinaa faale an on mi woni wadude, kono ko faale Nulud'o lan on.»

Fii Seeditooje Bid'fo on

³¹ «Si ko min woni seeditanaade hoore an, haray seeditoore an nden wonaa goonga. ³² Ko god'fo goo seeditanii lan. Mid'o andi non kon ko o seeditii fii an ko goonga. ³³ Onon on nelii wobbe e Yaayaa, o seeditanii goonga on.

³⁴ Min non mi hatonjinaa yo nedfo seeditano lan. Ko mi wowliri fii seeditoore Yaayaa nden, ko fii yo on dande. ³⁵ Yaayaa hari ko lampu hubbudu ndaygudu, faaladon weltorde ndaygu makko ngun e nder saa'ihun.

³⁶ «Min mido mari seedee burdu mo Yaayaa on mawnude, ko fii kuude de Baabaajo on jonni lan fii laatingol den, ko den kuude tigi woni seeditanaade lan wonde ko Baabaajo on nuli lan. ³⁷ On non Baabaajo Nuludu lan, kanko tigi o seeditike fii an. Haa hande on nanaali hito makko, maa yi'on mbaadi makko, ³⁸ awa kadi daaluyee makko on tabitaa e mon, ko fii on gomdinaali mo o nuli on. ³⁹ Hidon taskoo bindi din, bay hidon sikka ko kanji hebirton ngurndan poomayankejan, e hin-le ko din seeditii fii an. ⁴⁰ E hara-le on faalaaka arude e an fii hebugol ngurndan dan.

⁴¹ «Min-le, mi alaa dabbude no yimbe ben mantirammi. ⁴² Kono mido andi on, on jogaanaaki Alla giggol. ⁴³ Min ko e innde Ben an mi ari, kono on wernaali lan. Kono si godfo arii e innde mun, on wernay mo. ⁴⁴ Ko honno gomdinirton onon, si tawii ko mantindirgol yidufon, hara hinaa dabbugol mantoore iwrunde ka Allaahu Bajjo on nden?

⁴⁵ «Wota on sikku min mi felay on yeeso Ben an. Ko Muusaa woni feloowo on on, on mo hoolordon. ⁴⁶ Ko fii si on gomdinno Muusaa, on gomdinayno lan min kadi, bay himo windi fii an. ⁴⁷ Kono si on gomdinaa bindi makko din, haray ko honno gomdinirton kongudi an din?»

6

*Fii no Iisaa Namminiri Yimbe Guluuje Njowo
(Mat. 14.13-21; Mrk. 6.30-44; Luk. 9.10-17)*

¹ Bawto d'un Iisaa yahi, wontiri gadfa *Weendu Jaliilu ndun. (Ndun weendu no wi'ee kadi Tiberiyaada.) ² Tawi jamaa duudufdo no jokki mo sabu maandeeji hawniidi di be yi'aynoo himo wadfa d'in e hoore nawnuɓe ben. ³ Kanko Iisaa o yawi don e hoore fello, o joododi don e taalibaabe makko ben. ⁴ Tawi juldeere Yahu-udiyankeebe ben, d'un ko *Juldeere Yawtaneede nden, badike.

⁵ Onsay Iisaa banti gite den, yi'i on jamaa duudufdo no ara e makko. O wi'i Filiipu: «Ko honto soodeten doo jaametee fii ko bee yimbe jaama?» ⁶ (Ko o wiirunoo d'un ko fii ndarndagol mo, ko fii hari himo andunoo ko hondun o wadata.)

⁷ Filiipu jaabii mo, wi'i: «Hay *dinaruuji teemedde didi yonataa ko soodee bireedi haa d'un yona fii yo mo kala hebu seeda!»

⁸ Goddo e taalibaabe makko ben no wi'ee Andaraawu, d'un ko oo miɓɓiraawo Sim'uunu Petruusu, wi'i mo: ⁹ «Suka no doo mardo bireediije jowi e liyyi didi. Kono ko hondun d'un nafata oo jamaa doo fow?»

¹⁰ Onsay Iisaa wi'i: «Joddfinee yimbe ben.» Tawi huɗo buy no e nden nokkuure. Ben joodii, tawi ko wa be worbe guluuje njowo. ¹¹ Bawto d'un Iisaa yetti bireedi on, o jarni Alla, o senditani wonbe don ben. O wafiri liyyi d'in kadi wano non haa mo bee hebi yeru faale mun on.

¹² Bay wonii be haarii, o wi'i taalibaabe makko ben: «Moobitee kunte luttude den fii wota hay huunde bonu.» ¹³ Ben hocci de, be hebbini debeeje sappoo e d̄idi ko naamaa luttinaa ko iwi e den bireediije jowi.

¹⁴ Bay ben yimbe yi'ii nden maande hawniinde nde Iisaa wadi, be wi'i: «Ko oo tigi woni Annabaajo haanudo arude ka aduna on!» ¹⁵ Bay Iisaa andii wonde be faandanike yettugol mo lammina, o sortii e hakkunde maɓɓe, o woni feere ka fello ton.

Fii no Iisaa Seppiri ka hoore Ndiyan
(*Mat. 14.22-33; Mrk. 6.45-52*)

¹⁶ Bay wonii nibbii, taalibaabe makko ben tippori ka weendu. ¹⁷ Be bakii e laakun fii yahugol e ngoya sengo weendu ndun, dun ko Kafernahuum, tawi niwre nden wadii, be yiiti-daali e Iisaa taho. ¹⁸ Onsay hendu dolnundu wifi, ndiyan weendu ndun yeyii. ¹⁹ Bay wonii be awyinii laakun kun wa kilomeeterji jowi maa jeegoo, be haccii Iisaa no seppa ara ka hoore ndiyan, himo badaade laakun kun, onsay be huli. ²⁰ Kono Iisaa wi'i be: «Ko min nii! Wota on hulu!» ²¹ Tawi hiɓe faalaa mo yettude tumba ka nder laakun, tun laakun kun hewti leydi ka be yahaynoo don.

²² Bimbi nden pande, jamaa wonnoodo e ngoya sengo weendu ndun ndaari tawi ko laakun gootun wonnoo don, awa kadi Iisaa bakodaano e taalibaabe mun ben e kun laakun, kono ko taalibaabe ben tun yahi. ²³ Onsay laakoy goo iwroyi Tiberiyaada, be ari e binde ndee nokkuure nde ben naamunoo bireedi e mun ɓawto Koohoojo

on jarnude. ²⁴ Bay ben yimbe ndaarii tawii Iisaa woo, taalibaabe mun ben woo alaa d'fon, be bakii kambe tigi e koy laakoy, be yahi Kafernahuum fii d'abbitoygol Iisaa.

Fii no Iisaa Woniri Bireedi Wurnoowo

²⁵ Ben yimbe tawtiroyi Iisaa ka gada weendu, be wi'i mo: «Karamoko'en, nde hewtudon d'oo?»

²⁶ Iisaa jaabii be, wi'i: «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, hinaa fii on yi'ii maandeeji hawniidi wondon mi d'abbitirde, kono ko fii on jaamii haa on haarii. ²⁷ Wota on yangano jaametee lannoowo on, kono yanganee jaametee luttoowo fii *ngurndan poomayankejan dan on, d'un ko on mo *Bii-Aaden on yedata on, ko fii ko e makko Alla Baabaajo on noti maande mun nden.»

²⁸ Ben kadi wi'i mo: «Ko hondun men wadata fii yo men huuwu kuude de Alla faalaa d'en?»

²⁹ Iisaa jaabii be, wi'i: «Ko woni kuugal ngal Alla faalaa ngal, ko yo on gomdin on mo o nuli.»

³⁰ Be wi'i mo kadi: «Ko maande hawniinde honde wadataa jooni, men yi'a, men gomdine? Ko kuugal hongal wadataa? ³¹ Baabiraabe men ben jaamuno <*manna> ka wulaa, wano windori non: <O okkori be bireedi immorde ka kammu.> » e

³² Onsay Iisaa jaabii be, wi'i: «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, hinaa Muusaa okkori on bireedi immorde ka kammu, kono ko Ben an okkori on bireedi tigi-tigiijo iwruude ka kammu.

³³ Ko fii bireedi Alla on ko on Iwroowo ka kammu, yeda yimbe ben ngurndan.»

³⁴ Onsay be wi'i mo: «Koohoojo, awa okkor men saa'i kala on bireedi.»

³⁵ Iisaa wi'i be kadi: «Ko min woni Bireedi Wurnoowo on: kala ardo e an weeletaake hande kadi, e kala on gomdindo lan fondetaake hande kadi. ³⁶ Kono mi andinii on, on yi'ii lan, kono on gomdinaali. ³⁷ Kono be Baabaajo on yedi lan ben fow aray e an, kala non on ardo e an mi radotaako mo. ³⁸ Ko fii hinaa wadugol faale an on tippinimmi iwrude ka kammu, kono ko wadugol faale Nuludo lan on. ³⁹ Ko fii e hino faale on Nuludo lan: ko wota hay gooto e be o yedimmi ben hayru, kono ko yo mi immintin be ka palaande sakkitorde. ⁴⁰ Ko woni faale Ben an on kon, ko kala yi'udo Biddo on, gomdini mo, yo hebu ngurndan poomayankejan, awa kadi mi immintina mo ka palaande sakkitorde.»

⁴¹ Onsay Yahuudiyankeebe ben fuddii nunude fii makko, bay hari o wi'ii ko kanko woni Bireedi Iwrufo ka kammu on. ⁴² Tawi hibe wi'a: «E hara hinaa oo woni Iisaa, biddo Yuusufu on, on mo andufen yumma mun e ben mun? Ko honno non on wi'irta ko ka kammu o iwri?»

⁴³ Onsay Iisaa jaabii be, wi'i: «Wota on nunu hakkunde mon. ⁴⁴ Hay gooto waawataa arude e an si hinaa hara ko Baabaajo Nuludo lan on poodi mo, mi immintinoya mo ka palaande sakkitorde. ⁴⁵ No windii ka defte annabaabe ben wonde: <Alla jannay be fow.>^f Kala on nanando Baabaajo on, jabi gandal iwrungal ka makko ngal, aray e an. ⁴⁶ Hay gooto yi'aali Baabaajo on, si hinaa on Iwrufo ka Alla, on

---

f **6:45** 6.45 Isa. 54.13

kapun yi'ii Baabaajo on. ⁴⁷ Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, kala gomdindo haray hebii ngurndan poomayankejan dan. ⁴⁸ Ko min woni Bireedi Wurnoowo on. ⁴⁹ Baabiraabe mon ben paamuno <manna> ka wulaa, kono be maayuno. ⁵⁰ E hino doo Bireedi tippiido iwruude ka kammu on, fii kala paamudo mo wota maayu. ⁵¹ Ko min woni Bireedi Wurdo tippiido iwruudo ka kammu on, kala paamudo oo bireedi, ontigi wuuray haa poomaa. Ko bandu an ndun woni on bireedi mo mi okkitirta, fii no aduna on wuurira.»

⁵² Onsay Yahuudiyankeebe ben sonki hakkunde mabbe, be wi'i: «Ko honno oo waawirta okkude en teewu mun ngun, yo en paamu?»

⁵³ Onsay Iisaa wi'i be: «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, si on paamaali teewu Bii-Aaden on, yaron yiiyan makko dan, haray on hebataa ngurndan. ⁵⁴ Ko fii kala paamudo teewu an ngun, yari yiiyan an dan, haray hebii ngurndan poomayankejan, awa kadi mi immintinay mo ka jalaande sakkitorde. ⁵⁵ Ko fii teewu an ngun ko neema tigi, awa kadi yiiyan an dan ko njaram tigi. ⁵⁶ Ko fii kala paamudo teewu an ngun, yari yiiyan an dan, haray o humondirii e an, min kadi mi humondirii e makko. ⁵⁷ Bay Baabaajo Wurdo on nului lan, awa kadi mido wuuriri Baabaajo on, ko non kadi kala on paamudo lan wuurirta sabu an. ⁵⁸ Ko oo doo woni Bireedi tippiido iwri ka kammu on. O wa'aa wa mo baabiraabe mon ben paami on, be maayi. Kala on paamudo oo bireedi doo wuuray haa poomaa.» ⁵⁹ Ko dun Iisaa wi'unoo wa fewndo ko o jannaynoo ka

juulirde Kafernahuum.

⁶⁰ Bay be nanii d'un, buy e hakkunde taal-ibaabe makko ben wi'i: «Ngol kongol no satti. Ko hombo waawi jabude ngol?»

⁶¹ Bay Iisaa andanii hoore mun wonde taal-ibaabe makko ben no nunude fii d'un, o wi'i be: «E hara d'un feggin on? ⁶² E si on yi'ii non Bii-Aaden on no yenta ka wonnoo ton? ⁶³ Awa, ko Ruuhu Alla on wurnata, bandu ndun nafataa huunde. Dii kongudi, di mi yewtata on, ko iwrufo e Ruuhu Allaahu yedfoowo ngurndan on. ⁶⁴ Kono wobbe no e hakkunde mon be gomdinaa.» (Ko Iisaa wi'irnoo d'un, ko fii hari himo andi gila ka fudfoode ko hombo woni mo gomdinaa, e ko hombo janfoyto mo.)

⁶⁵ O beyditi kadi, o wi'i: «Ko d'un wadi si mi wi'ii on: Hay gooto waawataa arude e an si hinaa taw hara ko Baabaajo on yedi ontigi.»

⁶⁶ Gila nden jande buy e taalibaabe makko ben yiltii, be acciti yaadugol e makko. ⁶⁷ Onsay Iisaa wi'i sappoo e didfoobe ben: «E onon-le, on faalaaka yahude?»

⁶⁸ Onsay Sim'uunu Petruusu jaabii mo, wi'i: «Koohoojo, men jokka hombo? Ko onon jogii kongudi ngurndan poomayankejan dan. ⁶⁹ Awa men gomdini, men andii kadi wonde ko onon woni *Seniido mo Alla!»

⁷⁰ Onsay Iisaa jaabii be, wi'i: «E wonaa ko min subii on, onon sappoo e didfoobe ben? Kono godfo e mon ko mo Ibuliisa.» ⁷¹ Tawi ko Yudaasi mo Sim'uunu Iskariiyu o woni wowlude fii mun, ko fii ko on janfoyto mo, on ko godfo e sappoo e didfoobe ben.

7

Fii Angal Gomɗinal Musibbe Iisaa ben

¹ Bawto ɗun Iisaa woni e jindugol e nder diiwal Jaliilu ngal, tawi o yidaa jindude few e nder diiwal Yahuuda ngal, ko fii hari hooreebe Yahuudiyankeebe ben no ɗabbude no warira mo. ² Hawronɗi juldeere Yahuudiyankeebe, wi'eteende nden *Juldeere Togooji, ɓadike. ³ Onsay neene-gootoobe makko ben wi'i mo: «Iwu ɗoo, yahaa ka diiwal Yahuuda, fii yo taal-ibaabe maa ben yi'u kuude ɗe wonda wafude ɗen. ⁴ Ko fii hay gooto wadataa huunde e nder gundoo si tawii himo ɗabbude andeede e kene. Si a waday ɗii piiji, hollito e aduna on.» ⁵ Tawi ben neene-gootoobe makko tigi gomɗinaa mo kanko Iisaa.

⁶ Onsay Iisaa jaabii be, wi'i: «Saa'i on hewtanaali lan taho, kono onon saa'i kala no moyyani on. ⁷ Ko fii aduna on waawataa on ajude, min non, himo joganii lan ngayngu, bay mido seeditaade e hoore makko wonde kuude makko ɗen ko bonɗe. ⁸ Onon yahee ka juldeere. Min mi alaa yahude taho e nden juldeere, ko fii saa'i an on hewtaali taho.» ⁹ Bay wonii o wi'ii be ɗun, o wonti Jaliilu ɗon.

Fii Yewtere nde Iisaa Yewti nden ka Juldeere

¹⁰ Bay wonii neene-gootoobe makko ben yahii ka juldeere, kanko kadi o yahi, kono e nder gundoo e ɓaawo hollitagol. ¹¹ Tawi hooreebe Yahuudiyankeebe ben no ɗabɓa mo, wi'a: «Ko honto o woni?»

¹² Tawi ηunu-ηunu fii makko on no d̄uud̄i e hakkunde yimbe ben. Wobbe e maβbe no wi'a: «Ko o ned̄do moyyo», beya ben kadi no wi'a: «Oo'o, o majjinay woni jamaa on.» ¹³ Kono tawi hay gooto alaa wowlude fii makko e kene sabu kulol hooreebe Yahuudiyankeebe ben.

¹⁴ Wa fewndo ko juldeere nden feccii e hakkunde, Iisaa yahi ka *juulirde mawnde woni e jannugol. ¹⁵ Onsay Yahuudiyankeebe ben ηaldi, be wi'i: «Ko honno oo andiri bindi d̄in, o jangaali!»

¹⁶ Onsay Iisaa jaabii be, wi'i: «Gandal an ngal hinaa e an iwi, kono ko e Nulud̄o lan on. ¹⁷ Kala faalaad̄o wad̄ude faale Alla on anday si ko e makko ndee jannde iwri, e si tawii d̄ii kongud̄i an ko e immorde e an min. ¹⁸ On mo no wowlude kongud̄i iwruđi e mun, haray ko hoore mun woni d̄ab̄bande darja, kono on mo no d̄ab̄bude darja nulud̄o d̄un on, haray on ko goongaajo, haray angal peewal alaa e makko. ¹⁹ E hara Muusaa jonnaano on Sariya on? Kono hay gooto e mon jokkaali on Sariya. E ko fii hond̄fun non ebb̄anton warugol lan?»

²⁰ Yimbe ben jaabii mo, wi'i: «An, jinnaaru no e maa! Ko hombo woni d̄ab̄bude no warire?»

²¹ Onsay Iisaa jaabii be, wi'i: «Mi wad̄ii kuugal gootal, on fow on ηald̄ii. ²² Muusaa yamirii on *sunningol, hay si tawii non d̄un wonaa e makko iwri, kono ko e maamaabe mon ben. Kono onon hid̄fon wad̄ude d̄un e *j̄nalaande fowteteende nden. ²³ Si god̄do sunninaama e asewe, fii tun wota Sariya Muusaa on bonne, haray ko fii hond̄fun seytinanton mi fii mid̄o

sellini god̄fo o fow makko e asewe, d̄fun ko jalaande fowteteende e mun nden? ²⁴ Awa accee jaawirgol ko sikkudon kon tun, kono jaawee jaawoore feewunde.»

Fii Landal si ko Iisaa Woni Almasiihu on

²⁵ Tun, wof̄be e hod̄ube Yerusalem ben woni e wi'ugol: «E hara hinaa oo wonaa d̄ab̄beede fii waregol? ²⁶ E hino ka o woni wowlude e kene, o alaaka wi'eede hay huunde. E taw si hara yeesoof̄be ben fottii wonde ko oo woni *Almasiihu on? ²⁷ E hin-le hid̄fen andi oo d̄oo ko mo o honto, kono nde Almasiihu on ari, hay gooto andataa ko mo o honto.»

²⁸ Onsay Iisaa ewnii fewndo ko o jannata ka juulirde mawnde, o wi'i: «Hid̄fon andi lan, hid̄fon andi kadi ko mo mi honto. E hara-le wonaa hoore an mi arani, kono Immindo lan on ko o goonga, onon-le on andaa mo. ²⁹ Min non mid̄fo andi mo, bay ko ka makko mi iwri, ko kanko nulimmi.»

³⁰ Onsay be woni e d̄ab̄bugol no be nangira mo, kono laatii hay gooto fawaali mo jungo, ko fii hari saa'i makko on hewtaali. ³¹ Buy e hakkunde jamaa on gomd̄ini mo, be wi'i: «E hara, nde Almasiihu on aroyi, taw si o wad̄oyay maandeeji hawniidi burdi d̄i oo d̄oo wadi d̄in?»

³² Bay *Fariisiyaabe ben nanii ko jamaa on woni sowndaade fii makko kon, onsay hooreebe *yottinoobe sadaka ben e Fariisiyaabe ben immini suufaabe ko nanga mo.

³³ Kono Iisaa wi'i: «Mid̄fo wondi e mon taho seeda si mi yiltitoo ka Nuludo lan on. ³⁴ Onsay

on daɓɓitay lan, on yi'ataa lan, e ka mi wonoyta don, on waawoytaa yahoyde don.»

³⁵ Onsay hooreeɓe Yahuudiyankeeɓe ben wi'indiri: «E hara ko honto o yahoyta fii wota en tawoy mo? E hara o yahay e jamaa men saakitiido e hakkunde *Gereekiyankeeɓe ben, o janna ben Gereekiyankeeɓe? ³⁶ Ko hondun woni ngol kongol ngol o wi'i wonde: <On daɓɓay lan, on yi'ataa lan, e ka mi yahata don on waawataa hewtoyde don?> »

³⁷ Nalaande sakkitorde juldeere nden, don ko nalaande burnde mawnude nden, Iisaa immii, o ewnii, o wi'i: «On mo no donɗaa yo aru e an, o yara! ³⁸ Ko fii kala on gomɗindo lan, candi ndiyan wurnayɗan bulay e ontigi, wano bindi ɗin wi'iri non.» ³⁹ Tawi ko Iisaa woni wowlude fii mun ko Ruuhu Allaahu mo gomɗinɓe mo ben yedoytee on, ko fii hari Ruuhu Allaahu on yedaaka taho, bay hari kanko Iisaa o yentinaaka taho ka mangural.

⁴⁰ Bay wɓɓe goo e hakkunde jamaa on nanii ɗin konguɗi, ɓe wi'i: «Sikke woo alaa, ko oo woni Annabaajo habbanooɗo on!»

⁴¹ Tawi beya no wi'a: «Ko oo woni Almasiihu on!» Beya kadi no wi'a: «E hara ko diiwal Jaliilu Almasiihu on feepirta? ⁴² E hara defte ɗen wi'aali wonde Almasiihu on ko e jurriya Daawuuda on iwata, e hoore don ko e kodolun no wi'ee Bayti-Lahiimi, don ko ka Daawuuda wonnoo don, o feepata?» ⁴³ Dun wadi haa jamaa on yeddondiri sabu makko. ⁴⁴ Wɓɓe e hakkunde maɓɓe faalaa mo nangude, kono hay gooto fawaali mo juude.

Fii ko Suufaabe ben Jaabitii Nulnoobe be ben kon

⁴⁵ Onsay suufaabe ben yiltitii ka hooreebe yottinoobe sadaka ben e ka Fariisiyaabe ben, ben wi'i suufaabe ben: «Fii hondun on addaali mo?»

⁴⁶ Suufaabe ben jaabii be, wi'i: «Hay gooto yewtiraali wano oo nedfo yewtirta nii!»

⁴⁷ Fariisiyaabe ben jaabii be kapun kadi, wi'i: «E hara onon kadi, d'un faljinii on? ⁴⁸ Kaa hara no woodi godfo e yeesoobe ben maa godfo e Fariisiyaabe ben gomdindo mo? ⁴⁹ Kono oo jamaa mo andaa Sariya ko hudaado!» ⁵⁰ Onsay Nikodiyuusu jeydaado e mabbe kambe Fariisiyaabe ben, d'un ko yiidoynoodo e Iisaa e saa'i goo, wi'i be: ⁵¹ «E hara Sariya men on no waawi jaawude sifa oo nedfo ado jentaade mo, anden ko hondun o wadi?»

⁵² Kambe kadi be jaabii mo, be wi'i: «E hara an kadi, ko mo a Jaliilu? Tasko moyya, a taway annabaajo feenirtaa Jaliilu.» ⁵³ Onsay mo kala e mabbe yiltitii ka suudu mun.

8

Fii Debbo Nangidaado e Jinaa on

¹ Iisaa kapun yaari ka Fello *Zaytuuni. ² Kono no weetirnoo, o arti kadi ka *juulirde mawnde. Jamaa on fow kadi ari e makko, o joodfii, o woni e jannugol be. ³ Onsay jannoo be fii Sariya on ben e *Fariisiyaabe ben addi debbo mo be nangi no wada jinaa, be jodf dini mo hakkunde. ⁴ Be wi'i Iisaa: «Karamoko, oo debbo nanga no wada jinaa. ⁵ Ko fii ka Sariya, Muusaa no

yamiri fidugol sifa oo kaaye. An non, ko hondun wi'udaa?» ⁶ Tawi ko be wonnoo wi'irde dun, ko fii ndarndagol mo fii no be hebira feere no be toopira mo.

Kono Iisaa ugginii, o nangi windirgol hondu makko ndun ka leydi. ⁷ Nde tawnoo hibe catii e landagol mo tun, o bantii, o wi'i be: «On mo aldaa e junuubu hakkunde mon yo ado fidude mo hayre.» ⁸ O ugginii kadi, o woni e windugol ka leydi.

⁹ Bay wonii ben nanii dun, be sortori gooto gooto, gila e burbe mawnude ben, lutti don Iisaa tun e debbo wonnoodo on ka hakkunde. ¹⁰ Bawto dun Iisaa bantii, wi'i mo: «Debbo, honto toopube ma ben woni? E hay gooto fawaali ma paawoore?»

¹¹ Debbo on jaabii, wi'i: «Koohoojo, hay gooto.»

Iisaa kadi wi'i mo: «Min kadi men, mi faawaali ma paawoore. Yahu, wota a waditu junuubu hande kadi.»

Fii no Iisaa Woniri Ndaygu Aduna on

¹² Bawto dun Iisaa yewti yimbe ben, o wi'i: «Ko min woni Ndaygu aduna on. Kala on jokkudo lan yahataa han kadi ka nder nibe, e hoore dun, ontigi hebay ndaygu ngurndan dan.»

¹³ Sabu dun Fariisiyaabe ben wi'i mo: «Hida seeditanaade hoore maa, awa seeditoore maa nden wonaa goonga.»

¹⁴ Iisaa kadi jaabii be, wi'i: «Hay si mi seeditani hoore an, haray nden seeditoore an ko goonga, ko fii mido andi ko honto mi iwi e ko honto mi yahata. Kono onon on andaa ko honto

mi iwi e ko honto mi yahata. ¹⁵ Onon, ko no yimbe ben paawirta non paawirton, min non, mi paawataa hay gooto. ¹⁶ Min si mi paaway, haray paawoore an nden ko nde goonga, ko fii haray wonaa min tun, mido wondi e Baabaajo on, dfun ko on Nuludo lan. ¹⁷ No windii ka Sariya mon wonde seeditoore dido ko goonga. ¹⁸ Min mido seeditanaade hoore an, awa kadi Baabaajo, Nuludo lan on, no seeditaade fii an.»

¹⁹ Onsay ben wi'i mo: «Ko honto non ben maa woni?»

Iisaa jaabii be, wi'i: «On andaa lan, min woo, Ben an woo. Si hidon andunoo lan, harayno hidon andi Ben an.» ²⁰ Ko ka nder nokkuure ka arkawal sadaka ngal woni dfon, Iisaa wowli d'fii kongufi, fewndo ko o jannata ka juulirde mawnde. Laatii hay gooto nangaali mo, ko fii hari saa'i makko on hewtaali taho.

²¹ Iisaa wi'i be fahin: «Mi yahay, kono on d'fabbitay lan, maayon e nder junuubu. Onon on waawataa hewtoyde ka min mi yahata ton.»

²² Onsay hooreebe Yahuudiyankeebe ben wi'indiri: «E hara o wartoto, bay o wi'ii: <On waawataa hewtoyde ka mi yahata ton?»»

²³ O wi'i be kadi: «Onon ko on be ley gaa, min ko mo mi ka dow. Ko fii onon, ko on be oo aduna, min non wonaa mo mi oo aduna. ²⁴ Ko dfun wadi si mi wi'ay on, on maayay e nder junuubi mon. Ko fii, si on gomdinaali wonde ko min woni Wondo on, on maayay e nder junuubu mon.»g

---

g 8:24 8.24 «*Ko min woni Wondo on*», no yaadi e taariika kan ka pitahun hubbukun ka Eggudu ndun ka Tawreeta 3.14, ka Alla daali dfon: «*Ko min woni Wondo on*.»

²⁵ Onsay ben landii mo: «Ko hombo wonu-maa an?»

Iisaa kadi jaabii be, wi'i: «Ko ko mi wi'i on kon gila ka fudfoode. ²⁶ E telen-ma mon, mido mari buy ko mi wowla e ko mi jaawa. Kono Nuludfo lan on ko o goonga, awa kadi ko mi naniri mo kon, mi hollay d'un aduna on.»

²⁷ Laatii be faamaali ko fii Baabaajo on o yewti be. ²⁸ Iisaa wi'i be fahin: «Nde yowudon *Bii-Aaden on, onsay on anday ko min woni Wondfo on, awa kadi mi alaa wadude hay huunde immorde e an min, kono ko wano Baabaajo on jannirimmi non mi woni yewtirde. ²⁹ Nuludfo lan on no wondi e an, o accitaali lan min tun, ko fii min mido wadude soono woo ko welata mo kon.» ³⁰ Bay o wowlirii nii, duudube gomdini mo.

Fii Ndimankaaku e fii Jurriya Ibraahiima on

³¹ Onsay Iisaa wi'i Yahuudiyankeebe gomdina be mo ben: «Si on duumike e wuurirgol kongol an ngol, haray ka haqiiqa, ko on taalibaabe an.

³² Onsay on anday goonga on, goonga on watta on rindinaabe.»

³³ Onsay ben jaabii mo, be wi'i: «Menen ko men jurriya Ibraahiima, haa hande men wonaali maccube hay gooto. Ko honno non wi'irtaa men wonay rindinaabe?»

³⁴ Iisaa jaabii, wi'i: «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, kala wadoowo junuubu haray ko o maccudfo junuubu. ³⁵ Maccudfo wontataa beynguure jeydo d'un haa poomaa, kono bidfo on ko don jeyaa haa poomaa. ³⁶ Ko d'un wadi si Bidfo on non rindinii on, haray on wonii

rimbe tigi. ³⁷ Midɔ andi wonde ko on jurriya Ibraahiima, kono hidɔn dɔɓɓude no wariron mi, ko fii kongol an ngol hebaali werde e mon. ³⁸ Min non midɔ wowlude ko mi yi'i ka Ben an kon. Kono onon hidɔn wadude ko nanirdɔn baaba mon kon.»

³⁹ Onsay ben jaabii mo, be wi'i: «Ko Ibraahiima woni ben amen.»

Iisaa kadi wi'i be: «Si tawii ko on iwdi Ibraahiima, haray wadɛe kuude Ibraahiima den. ⁴⁰ Kono jooni onon, hidɔn dɔɓɓude no wariron mi, min oo nedɔo wowlando on goonga mo mi naniri Alla, kono Ibraahiima kan wadɔali ko nandi e ɗun. ⁴¹ Ko kuude baaba mon ɗen wondɔn wadude!»

Ben kadi wi'i mo: «Menen hinaa men ɓiɓɓe heɓiraabe nii, ko gooto men mari baaba, on-le ko Alla!»

⁴² Onsay Iisaa wi'i be: «Si tawii ko Alla wonnoo Ben mon, on yidayno lan, ko fii ko ka Alla mi iwri, mi ari. Mi aranaa hoore an, kono ko kanko nulimmi. ⁴³ E ko fii hondɔn on alaa faamude ko mi woni on wowlande kon? Ko bay on waawataa heɗaade konguɗi an ɗin. ⁴⁴ Ko fii, ko Ibuliisa woni baaba mon, e hin-le hidɔn faalaa wadude faaleeji baaba mon ɗin. On-le o woniino waroowo gila ka fudɗoode, o jabaali daraade e goonga, bay goonga on alaa e makko. Nde o wowli fenaande nden woo, haray ɗun ko e jikku makko on iwri, ko fii ko o fenoowo, awa kadi ko o baaba penaale. ⁴⁵ Min non, bay midɔ wowlude goonga, on hoolotaako lan. ⁴⁶ Ko hombo e mon waawi hollude wonde mi wadɛi junuubu? Si mi wowlɛi goonga, ko hondɔn hadata hoolodɔn mi?»

⁴⁷ Ko fii, mo Alla on hedfoto daaluyeeji Alla dfin. Kono onon, on hedfotaako, bay hinaa on be Alla.»

⁴⁸ Onsay Yahuudiyankeebe ben jaabii mo, wi'i: «Kere men alaa goonga si men wi'i ko a Samariyankeejo, awa kadi jinna no e maa?»

⁴⁹ Kono Iisaa jaabii be, wi'i: «Min, jinna alaa e an, kono mi teddinay woni Ben an, kono onon hidon hayfinde lan. ⁵⁰ Min mi alaa dabbande hoore an darja. No woodi Wondo lan dabbande, jaawa kadi. ⁵¹ Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, mo doftike kongol an ngol, o maayataa few.»

⁵² Yahuudiyankeebe ben wi'i mo: «Jooni non men andii jinna no e maa. Ko fii Ibraahiima maayiino, annabaabe ben kadi wano non, an non hida wi'ude: mo doftike kongol an ngol, o maayataa few. ⁵³ E hara a buru Ibraahiima baaba amen mawnude? On-le maayii, annabaabe ben kadi maayii. Ko hombo wadudaa hoore maa?»

⁵⁴ Iisaa jaabii be kadi, wi'i: «Si mi mawninii hoore an, haray darja an on ko fus. Ko Ben an darjintammi, on mo wi'udon ko Alla mon. ⁵⁵ E hara-le on andaa mo, min non mido andi mo. Si mi wi'iino mi andaa mo, harayno mi wonii fenoowo, mi wa'ii wa mon. Kono-le mido andi mo, mido doftii kongol makko ngol. ⁵⁶ Ben mon Ibraahiima weltorno yi'ugol palaande arugol an, bay o yi'ii nde, o weltii.»

⁵⁷ Hooreebe Yahuudiyankeebe ben kadi wi'i mo: «Hay a hebaali duubi cappande jowi, a yi'ii Ibraahiima?»

⁵⁸ Iisaa jaabii be, wi'i: «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, ado Ibraahiima woodeede, hari

min mido woodaa.»^h ⁵⁹ Ko sabu dfin kongudfi be hocciri kaaye fii fidugol mo, kono Iisaa suudii, yalti ka juulirde mawnde.

9

Fii Hebidaafo e Mbundan on

¹ E nder ko Iisaa feyyata kon, o yi'i nedfo hebidaafo e mbundan. ² Taalibaabe makko ben landii mo, wi'i: «Karamoko'en, e hara oo e mawbe mun ben, ko hombo e mabbe wadi junuubu haa si o hebidaa e mbundan?»

³ Iisaa jaabii be, wi'i: «Hinaa kanko, hinaa mawbe makko ben wadi junuubu, kono ko fii no kuude Alla den feepira e makko. ⁴ Ko jalorma haanuden gollirde golle Nuludo lan on. Ko fii jemma no ara mo tawata hay gooto waawataa gollude e mun. ⁵ Fannii mido ka aduna, ko min woni Ndaygu aduna on.»

⁶ Bay o gaynii wi'ude d'un, onsay o tutti ka leydi, o wadiri tuutaade den loopun, o yetti kun loopun, o wuji ka gite bundo on. ⁷ O wi'i mo: «Yahu sulmoyodaa ka beelun Siluwaama.» (Siluwaama no firi «nulaafo».) O yahi, o sulmoyii don, tawi ko o artata ko o wuntudo.

⁸ Onsay kawtalbe makko ben e woowunoobe yi'ude himo toroo ben nangi e wi'ugol: «E hara hinaa oo joodinoo no toroo?»

⁹ Wobbe e mabbe wi'i: «Ko kanko.»
Beya kadi wi'i: «Wonaa, be nandu tun.»
Onsay kanko tigi o wi'i: «Ko min tigi.»

---

^h **8:58** 8.58 «Mido woodaa» no yaadi e «Ko min woni Wondo on», ndaaree Eggudu ndun ka Tawreeta 3.14.

¹⁰ Be wi'i mo: «Ko honno wuntirdaa?»

¹¹ O jaabii be, o wi'i: «Ko goddo no wi'ee Iisaa wadi loopun, wuji ka gite an, wi'immi: <Yahu sulmoyodaa Siluwaama.> Min kadi mi yahi, mi sulmoyii. Awa e hino mi wuntii.»

¹² Be wi'i mo: «Ko honto on neddo woni?»

O jaabii be: «Mi andaa.»

¹³ Onsay be nabi on wumunoodo ka *Fariisiyaabe ben. ¹⁴ (Tawi ko e *jalaande fowteende e mun, dun ko asewe, woni ko Iisaa wadi loope den ka gite makko, o wuntini mo.) ¹⁵ Ko dun wadi si Fariisiyaabe ben kadi landii mo, be wi'i ko honno o hettiri gite makko den. O jaabii be: «Ko loope o wadi ka gite an, mi sulmii tun, mi yi'!»

¹⁶ Ko e hoore dun Fariisiyaabe goo wi'i: «Oo neddo hinaa iwruodo ka Alla, ko fii o alaa teddinde jalaande fowteteende nden.»

Tawi wobbe no wi'a: «Ko honno neddo wadoowo junuubu waawirta wadude sifa dii maandeeji hawniidi?» Onsay yeddondiral wadi hakkunde mabbe.

¹⁷ Be wi'i fahin wumunoodo on: «An ko hondun wi'udaa fii on wuntindo ma?»

O jaabii: «Ko o annabaajo.»

¹⁸ Tawi hooreebe Yahuudiyankeebe ben hoolanooki wonde ko wumunoodo wunti, ado be noddude mawbe makko ben, be landoo, ¹⁹ be wi'a: «Oo mo wi'oton hebida e mbundan, ko biddo mon? Ko honno oo woni yiirude jooni?»

²⁰ Mawbe makko ben jaabii, wi'i: «Menen, meden andi oo ko biddo amen, awa kadi o hebida e mbundan. ²¹ Kono men andaa ko honno o yiiri jooni. Men andaa kadi ko hombo

wuntini mo. Landee mo kanko, o hebii duubi fii yewtangol hoore makko.» ²² Tawi ko mawbe makko ben wi'iri d'un ko fii hari hibe huli hooreebe Yahuudiyankeebe ben, ko fii hari ben nanondirii wonde mo qirritike Iisaa ko *Almasihu, ontigi yaltinte ka juulirde. ²³ Ko d'un wadi si mawbe makko ben wi'i: «O hebii duubi, landee mo.»

²⁴ Onsay Fariisiyaabe ben nodditi fahin on neddo wumunoodo, be wi'i mo: «Woondirii Alla! Ko fii menen meden andi oo neddo ko junuubankeejo.»

²⁵ Kanko kadi o jaabii be, o wi'i: «Si tawii on ko junuubankeejo, min mi andaa. Mido andi tun huunde wootere: hari ko mi bundo, jooni mi wuntii.»

²⁶ Ben wi'i mo fahin: «Ko hondun on wadana-
maa? Ko honno o wuntinir-maa?»

²⁷ Kanko kadi o jaabii be, o wi'i: «Hari mi wowlanii on, kono on hedaaki. Ko honno faaliradon nanirde kadi? E hara onon kadi on faalaa wonude taalibaabe makko?»

²⁸ Onsay be yenni mo, be wi'i: «Ko an woni taalibaajo makko on, menen ko men taalibaabe Muusaa. ²⁹ Ko men andi, Alla yewtiino Muusaa, kono oo doo, men andaa ko mo o honto.»

³⁰ Onsay on neddo jaabii be, wi'i: «E hino ko naldini kon, ko ko tawi kon o wuntinii lan, e hingle on andaa ko mo o honto. ³¹ Kono hiden andi Alla jaabinantaa junuubankeejo, kono si goddo ko dewo Alla, o wadii faale makko on, haray o jaabinanay mo. ³² Awa kadi haa hande en nanaali no wi'ee goddo wuntinii hebidaado e mbundan. ³³ Si tawiino oo neddo wonaa mo Alla, o waawataano wadude hay fus.»

34 Onsay ben jaabii mo, wi'i: «An, oo hebidaado a fow maa e junuubu, ko an jannata men?» Onsay be bugii mo ka yaasi.

35 Iisaa humpitii wonde be ferike on wumunoodo ka yaasi. Onsay kanko Iisaa o ari, o tawi mo, o wi'i mo: «Hida gomdini *Bii-Aaden on?»

36 On jaabii mo, wi'i: «Ko hombo woni on, yaa an Koohoojo, fii yo mi gomdin mo?»

37 Iisaa wi'i mo: «A yi'ii ontigi. Oo wondo ma wowlande ko kanko.»

38 Kanko kadi o wi'i: «Koohoojo, mi gomdinii.» Onsay o sujani mo.

39 Iisaa wi'i fahin: «Ko fii naawoore addimmi ka aduna doo, fii yo be yi'ataa ben yi'u, e yo yi'oobe ben wumu.»

40 Bay wobbe e Fariisiyaabe wondunoobe e makko ben nanii din kongudi, be wi'i mo: «Kere menen kadi, ko men bumbe?»

41 Iisaa jaabii be, wi'i: «Si tawno hara ko on bumbe, on hebataano junuubi, kono bay jooni hidon wi'ude hidon yi'a, ko non luttidirton e junuubi mon.»

10

Fii Ngaynaako Moyyo on

1 «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, on mo yawi nokku goo, naati ka kula baali, hara hinaa ka dambugal o rewri, haray on neddo ko ngujjo, jattoowo. 2 Kono on naatirfo ka dambugal kula, ko on woni ngaynaako baali din. 3 Aynoowo dambugal kula on udditanay mo, baali din nana hawa makko, o noddira baali di o jeyi din inde

majji, o yaltina di. ⁴ Nde o yaltini di makko din fow woo, o wontay yeeso majji, di jokka mo, ko fii hidii andi hawa makko kan. ⁵ Di jokkataa janano few, kono di dogay mo, di wodɗitoo, ko fii di andaa hawa jananbe ben.» ⁶ Bay Iisaa wadani be ngal misal, laatii be faamaali ko o wi'i be.

⁷ Iisaa wi'i be kadi: «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, ko min woni dambugal baali din. ⁸ Adinoobe lan arude ben fow ko wuybe e jattoobe, kono baali din heɗanooki be. ⁹ Ko min woni dambugal ngal. Mo naatirii lan o dandete, o naatay, o yalta, o heba faggorde. ¹⁰ Ngujjo on kan ko aranta ko fii wujjugol, wara, hayrina. Min non ko mi arani ko fii yo baali din hebu ngurndan, hara ko ngurndan heewuɗan.

¹¹ «Ko min woni Ngaynaako Moyyo on, ko fii ngaynaako moyyo on okkitiray ngurndan mun ɗan fii baali mun din. ¹² Kono wonaa faggiroowo fii njoddi on woni ngaynaako on, wonaa on jeyi baali din. No onɗon yi'iri saafaandu no ara, o accay ɗon baali din, o dogo, saafaandu ndun ukko e majji, saakita di. ¹³ Ko on nedɗo wadirta ɗun ko fii ko njoddi wonani mo e ɗen golle, o haajetaake e din baali.

¹⁴ «Ko min woni Ngaynaako Moyyo on. Miɗo andi baali an din, awa kadi baali an din no andimmi, ¹⁵ wano Baabaajo on andirimmi non e wano mi andiri Baabaajo on non, awa kadi mi okkitiray ngurndan an ɗan fii baali an din. ¹⁶ Miɗo mari baali goo kadi di tawaaka e oo kula ɗoo. Din kadi bee si mi addu di, di nana hawa an kan, di wona wuro wooto, di wona e

ngaynaako gooto. ¹⁷ Baabaajo on no yidfi lan, ko fii mi okkitiray ngurndan an dan, mi hettitoya dan kadi. ¹⁸ Hay gooto sortataa dan e an, kono ko min tigi okkitirta dan. Midfo mari bawgal okkitirgol dan e bawgal hettugol dan. Dun ko yamiroore nde mi hebiri Ben an non.»

¹⁹ Sabu din kongudi, yeddondiral wadi hakkunde Yahuudiyankeebe ben kadi. ²⁰ Buy e mabbe tawi no wi'a: «Jinna no e oo. Oo ko feetufo. Ko fii hondun hedantodon mo?»

²¹ Tawi beya ben kadi no wi'a: «Dii kongudi hinaa di mo jinna. E hara jinnawii no waawi wuntinde bumbe?»

Fii no Iisaa Ajiraa

²² Tawi juldeere fii anditugol labbintineede *juulirde mawnde nden no wadude Yerusalaam, dun hawrondiri ko dabbunde. ²³ Tawi Iisaa no jinda ka *Tungarru Sulaymaana, dun ko ka juulirde mawnde. ²⁴ Onsay Yahuudiyankeebe ben hundi mo, be wi'i mo: «Ko haa honde tuma humpintaa men? Si tawii ko an woni *Almasiihu on, laaban men!»

²⁵ Iisaa kadi jaabii be, wi'i: «Mi yeetike on, kono on hoolaaki. Kuude de mi woni wadude den e innde Ben an no seeditii fii an. ²⁶ Kono on hoolotaako, bay wonaa on baali an. ²⁷ Kono baali an din kan hedoto lan, min midfo andi di, di jokkay lan kadi. ²⁸ Mi yeday di *ngurndan poomayankejan dan, hara di mulataa han kadi, awa kadi hay gooto ittataa di e juude an. ²⁹ Ben an, on Yedufo lan di, no mawni buri fow, awa hay gooto waawataa ittude di e juude Baabaajo on. ³⁰ Min e Baabaajo on ko men Goto.»

³¹ Yahuudiyankeebe ben hocci kadi kaaye fii fidugol mo. ³² Iisaa wi'i be kadi: «Mi hollii on kuude moyye buy iwruɗe ka Baabaajo on. E hara ko hongal e ɗen kuude wondon mi fidirde kaaye?»

³³ Onsay Yahuudiyankeebe ben jaabii mo, wi'i: «Men fidirtaa ma fii kuugal moyyal, kono ko fii ko hoynudaa kon, e tawde kadi an, ko a nedɗo, hiɗa waditii Alla.»

³⁴ Iisaa jaabii be kadi, wi'i: «E hara windaaki ka Sariya mon: <Allaahu on daali: ko on allaaɓe.>?i ³⁵ Bay non Alla noddirii bee be daaluyee makko on tuggaa e mun: <allaaɓe>, e hin-le bindi ɗin montotaako, ³⁶ haray ko honno wi'irton on mo Baabaajo on subii, nuli ka aduna no hoynude, fii tun mi wi'ii ko mi *Bidɗo Alla? ³⁷ Si mi wadaali kuude Ben an ɗen, haray wota on hoolo lan. ³⁸ Kono si mi wadii ɗe, hay si on hoolotaako lan, hoolee ɗe kanje kuude ɗen, fii no andiron faamon wonde Baabaajo on no e an, min kadi mido e makko.» ³⁹ Be ɗabbi kadi no be nangira mo, kono o laawii be.

⁴⁰ Bay Iisaa iwii ɗon, o yilitii gafa Yurdayniwol ka Yaayaa *lootaynoo maande tuubuubuyee ɗon aranun, o daakii ɗon. ⁴¹ Yimbe buy ari e makko, tawi hiɓe wi'a: «Yaayaa kanun wadaali maande hawniinde woo, kono ko Yaayaa wi'i e hoore oo nedɗo kon fow ko goonga.» ⁴² Buy gomdini mo ɗon.

11

Fii no Laazaru Nawniri haa o Maayi

¹ Gorko wi'eteedo Laazaru nawnuno ka saare *Betanii, ka Mariyatu e miɓan mun Mariyama hodunoo don. ² Ko Mariyama on juurunoo angiri ka koyde Koohoojo on, o fittiri de sukundu makko ndun. Tawi ko Laazaru oo nawnunoodo woni bandiraawo makko on. ³ Onsay ben bandiraabe Laazaru dido immini goddo haa e Iisaa ko andinoya mo, wi'a: «Koohoojo, gido maa on no nawni.»

⁴ Bay Iisaa humpitike don, o wi'i: «Wonaa ndee nawnare doo warata mo, kono nde hol-lay mangural Alla ngal, fii no *Biddo Alla on mawniniree sabu mayre.» ⁵ Ko fii hari Iisaa no yidi Mariyatu e Mariyama miɓpiraawo mun on, kapun e Laazaru bandiraawo maɓbe on. ⁶ Bay wonii o andii on no nawni, o wonti e nden nokkuure ka o wonnoo don balde didi.

⁷ Onsay o wi'i taalibaabe ben: «Yiltitoden ka diiwal Yahuuda.»

⁸ Taalibaabe ben wi'i mo: «Karamoko'en, ko neebaali koo, Yahuudiyankeebe ben no etaade no fidira on kaaye. E on yiltitoto don?»

⁹ Iisaa kadi jaabii be, wi'i: «E nder jallal ngal hinaa saa'iiji sappoo e didi? Awa si goddo yaarii jalorma, o feggotaako, bay haray himo yi'irde ndaygu oo aduna. ¹⁰ Kono si goddo yaarii jemma, o feggoto, ko fii haray ndayganaa mo.»

¹¹ Bawto din kongudi o wi'i be: «Laazaru, gido men on, daanike, kono mido yahude fii findingol mo.»

¹² Taalibaabe ben wi'i mo: «Koohoojo, si tawii o daani, o ndikkay.» ¹³ Tawi Iisaa ko yewti ko fii

mayde Laazaru nden, kono kambe be sikki ko fii doyngol tun o wowli.

¹⁴ Onsay Iisaa laabani be, o wi'i be: «Laazaru maayii. ¹⁵ Kono mido weltii fii mon tawde hari mi alaa ton fii no gomdiniron. Jooni yahren ka o woni ton.»

¹⁶ Onsay Tooma, jammaado Siwtaado on, wi'i taalibaabe heddiibe ben: «Mahen enen kadi, maayiden e makko!»

Fii no Iisaa Woniri Ummutal ngal e Ngurndan dan

¹⁷ Bay wonii Iisaa hewtii, o tawi Laazaru hebii balde nay ka yenaande. ¹⁸ Tawi hakkunde Betanii don e Yerusalaam yonaa kilomeeterji tati leydi. ¹⁹ Tawi Yahuudiyankeefe buy no ari ka Mariyatu e Mariyama fii yarlingol be mayde bandiraawo mabbe on. ²⁰ Bay wonii Mariyatu humpitike wonde Iisaa no arude, o yahi fottugol e makko, Mariyama kapun lutti joodaade ka suudu.

²¹ Mariyatu wi'i Iisaa: «Koohoojo, si tawno hidon doo, bandiraawo an on maayataano.

²² Kono haa jooni mido andi kala ko toridon Alla, Alla wadanay on.»

²³ Onsay Iisaa wi'i mo: «Bandiraawo maa on immitoto.»

²⁴ Mariyatu jaabii mo, wi'i: «Mido andi o immitoyto ka ummutal, dun ko ka jalaande sakkitorde.»

²⁵ Iisaa kadi wi'i mo: «Ko min woni Ummutal ngal e Ngurndan dan. Kala gomdindo lan wuuray, hay si o maayii non. ²⁶ Kala wurdo

gomdindo lan maayataa han kadi. Hidfa hoolii d'un?»

²⁷ Mariyatu wi'i mo: «Eyyo, yaa an Koohoojo, mido gomdini ko an woni Almasiihu on, Bidfo Alla, haanudo arude ka aduna on.» ²⁸ Bay kanko Mariyatu o wi'ii d'un, o yilitii, o noddoyi Mariyama mijjiraawo makko on, o wi'i mo e gundoo: «Karamoko'en no d'oo, hibe noddude ma.» ²⁹ Nde Mariyama nanirnoo d'un, o hawtii nde wootere, o yahi e makko. ³⁰ Tawi hari Iisaa naataali taho ka nder hofo, himo e nden nokkuure ka Mariyatu fottunoo e makko don. ³¹ Yahuudiyankeebe wondunoobe e Mariyama ka suudu ben fii yarlingol mo yi'i himo hawtoo tun yalta, ben kadi jokki mo, ko fii hari hibe sikka himo yahude wulloygol ka yenaande.

³² Bay wonii Mariyama hewtii ka Iisaa woni don, o yi'ii mo, o yani e ley koyde makko, o wi'i: «Koohoojo, si tawno hidfon d'oo, bandiraawo an on maayataano!»

³³ Bay Iisaa yi'ii himo wulla, awa kadi Yahuudiyankeebe be o ardi ben kapun kadi no wullude, d'un yurmi mo ka wonkii haa bernde makko jibii. ³⁴ Onsay kanko Iisaa o wi'i: «Ko honto surrudon mo?»

Be jaabii mo: «Koohoojo, seenee tinon!»

³⁵ Iisaa mbojji. ³⁶ Onsay Yahuudiyankeebe ben wi'i: «Ndaaree no be yidirnoo mo!»

³⁷ Wofbe e hakkunde mabbe wi'i: «Kanko, oo wuntinnoodo bumbe, e hara o waawataano wafude kadi hara oo nedfo maayaali?»

Fii no Iisaa Immintiniri Laazaru

³⁸ Dun yurmi Iisaa kadi, o ari ka yenaande, tawi ko fammeere ombiraande hayre. ³⁹ Iisaa wi'i: «Pottinee hayre nden.»

Mariyatu bandiraawo maydo on wi'i mo: «Koohoojo, o luubii jooni, ko fii ko balde nay on nii.»

⁴⁰ Kono Iisaa wi'i mo: «E hinaa mi wi'iino ma, si tawii hida gomdini, a yi'ay mangural Alla ngal?»

⁴¹ Onsay be pottini hayre nden. Iisaa banti gite mun den, fewtini dow, wi'i: «Baaba, mi weltanike ma fii ko jaabinandaa mi kon. ⁴² Min mido andi hida jaabinande lan saa'i kala, kono ko sabu bee yimbe dariibe dfoo mi wowliri, fii yo be gomdin wonde ko an nulimmi.»

⁴³ Bay wonii o wi'ii dfun, o ewnii ko tiidi, o wi'i: «Laazaru, yaltu!» ⁴⁴ Onsay maydo on yalti, tawi koyde den e juude den no habbiraa lincoy, himo buumiraa kasannge on.

Onsay Iisaa wi'i be: «Firtee mo, accon o yaha.»

⁴⁵ Onsay bay buy e Yahuudiyankeebe arnoobe ka Mariyama ben yi'ii ko Iisaa wadi kon, be gomdini mo. ⁴⁶ Kono wobbe e mabbe yahi tawoyi *Fariisiyaabe ben, andini ben ko Iisaa wadi kon. ⁴⁷ Onsay hooreebe *yottinoobe sadaka ben e Fariisiyaabe ben mottindiri dental fewjoobe ben, be wi'i: «Ko hondun wadeten? Ko fii oo neddo no wadude maandeeji hawniidi buy. ⁴⁸ Si en accii o jokkirii nii, fow gomdinay mo, awa kadi Roomiyankoobe ben aroyay jatta nokkuure men hormorde nden e jamaa men on.»

⁴⁹ Onsay goddo e mabbe no wi'ee Qayaafa, tawi ko on wonnoo yottinoowo mawdo sadaka e

nden hitaande don, o wi'i be: «Onon on faamaali huunde. ⁵⁰ Onon on andaa wonde no moyyani yimbe ben ka aaden gooto maaya fii jamaa on, hara jamaa on fow mulaali.»

⁵¹ Tawi ngol kongol hinaa e makko kanko tigi iwri, kono ko bay ko kanko wonnoo yottinoowo mawdo sadaka e nder nden hitaande don, o hiitii* wonde Iisaa no haani maayude fii jamaa *Isra'iila on. ⁵² Dun non hinaa fii oo jamaa tun, kono ko fii no faybe Alla saakitiibe ben mottindiriree, wona *moftal gootal. ⁵³ Gila nden jande be fottani fii warugol mo.

⁵⁴ Laatii tawi Iisaa jindataa han kadi e kene hakkunde Yahuudiyankeebe ben. O iwi don, o yahi e leydi kawtirndi e don ndin ka wulaa e saare no wi'ee Efrayiima, o wondi don e taalibaabe makko ben.

⁵⁵ Tawi juldeere Yahuudiyankeebe, don ko *Juldeere Yawtaneede nden, badike. Buy e yimbe leydi ndin yahi Yerusalaam fii yo be labbino ado Juldeere Yawtaneede nden hewtude.

⁵⁶ Tawi mo bee e maabe no dabba Iisaa ka *juulirde mawnde, wi'a: «Ko sikkudon? E hara o arataa ka juldeere few?» ⁵⁷ Tawi non hooreebe yottinoobe sadaka ben e Fariisiyaabe ben yamiriino wonde, si tawii goddo no andi ka o woni, yo o wowlu fii no be nangira mo.

12

*Fii no Debbo Juuriri Angiri ka Koyde Iisaa
(Mat. 26.6-13; Mrk. 14.3-9)*

¹ Balde jeegoo ado *Juldeere Yawtaneede nden, Iisaa ari ka wi'etee don *Betanii ka Laazaru, oo

mo o immintinnoo e hakkunde maybe ben. ² Be moyyinani mo don nafakka. Tawi ko Mariyatu wonnoo bannude, awa kadi Laazaru ko godfo e wonnoobe naamidude e makko ben. ³ Mariyama kadi yetti wa feccere liitir angiri laabundi, satta-cogguuri, no wi'ee <naar>, o juuri ka koyde Iisaa, o fittiri koyde on den sukundu makko ndun, suudu ndun heewi urngol angiri ndin.

⁴ Onsay godfo e taalibaabe makko ben, dun ko Yudaasi Iskariiyu, dun ko oo janfoytoodo mo, wi'i: ⁵ «Ko fii hondun en yeeyaali ndii angiri yeru *dinaruujji teemedde tati, okken miskinbe ben?»

⁶ Tawi o wiiraali dun wa si tawii himo aanannoo miskinbe ben, kono ko bay hari ko o ngujo, awa kadi ko kanko joginoo bonfo on, o yettayno ko wadaa ton woo.

⁷ Kono Iisaa wi'i: «Terto mo, ko fii pande mi surrete o marirnoo ndii angiri. ⁸ Miskinbe ben kan, hidfon wondi e mabbe soono woo, kono min, on wondataa e an soono woo.

⁹ Tawi jamaa Yahuudiyankeebe duududo humpitike wonde himo doo. Be ari, tawi hinaa sabu Iisaa tun, kono ko fii yi'ugol Laazaru kadi, on mo o immintini e hakkunde maybe ben. ¹⁰ Hooreebe *yottinoobe sadaka ben aadii warugol Laazaru kadi, ¹¹ bay hari ko sabu makko wadi si Yahuudiyankeebe buy no sortaade e hakkunde mabbe, gomdina Iisaa.

Fii Naatugol Iisaa Yerusalaam

(Mat. 21.1-11; Mrk. 11.1-11; Luk. 19.28-40)

¹² Bimbi nden pande jamaa duududo ari fii juldeere nden, be humpitii kadi wonde Iisaa aray

Yerusalaam. ¹³ Onsay be yetti baape tugi, be yalti fii jabbagol mo, be woni e ewnagol, wi'a: «*Hosannaa!

Yo barki wonan oo wondo arude e innde Joomiraado on,

ɗun ko oo lando *Isra'iilayanke'en!»j

¹⁴ Iisaa kadi tawi mbabun, o yawi e hoore makkun, o joodii wano windori non:

¹⁵ «Wota a hulu, yo jamaa *Siyuuna!

E hino lando maa on ka arata,

himo joodii e hoore fikkin mbabba!»k

¹⁶ Tawi taalibaaɓe makko ben faamaali fii ɗun fow taho, kono ɓay wonii Iisaa yentinaama ka mangural, onsay be anditi wonde ɗii piiji no windinoo fii makko, awa ko ɗun tigi laatinanaa mo.

¹⁷ Tawi yimbe wondunoobe e Iisaa ben fewndo ko o noddata Laazaru ka qaburu, o immintina mo e hakkunde mayɓe ben, no seeditaade fii ko be yi'i kon. ¹⁸ Ko sabu ɗun wadi si jamaa on ari, jabɓii mo, ko fii hari be nanii wonde o wadii nden maande hawniinde. ¹⁹ Tawi *Fariisiyaabe ben no wi'indirde: «On yi'ii en alaa waawude hay huunde, ɓay fow jokkii mo!»

Fii no Iisaa Hiitori fii Mayde mun nden

²⁰ Tawi *Gereekiyankɓe goo no e hakkunde yimbe yahunoobe rewugol Alla ben pande juldeere nden. ²¹ Be ɓadii oo wi'etedo Filiipu mo Bayti-Sa'iida, ɗun ko e nder Jaliilu, be landii mo, be wi'i: «Moodibbo, meden faalaa yiidude e

---

j **12:13** 12.13 Zab. 118.25   k **12:15** 12.15 Zak. 9.9

Iisaa!» ²² Filiipu kadi yahi, wowlani Andaraawu, onsay Andaraawu e Filiipu yahi, wowlani Iisaa.

²³ Onsay Iisaa jaabii be, wi'i: «Saa'i mo *Bii-Aaden on mawnintee e mun on hewtii. ²⁴ Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, si abbere yanii e leydi, nde maayaali, nde wonay kayre tun, kono si nde maayii, nde rimay bibbe buy. ²⁵ Kala yidufdo ngurndan mun dan, dan hayriray mo, kono kala non apudfo ngurndan mun dan ka aduna dfo, haray ko fii *ngurndan poomayankejan o marani dan. ²⁶ Awa kala on kurkantoodo lan yo jokkan, ko fii ko ka mi woni don, ko don kurkaadu an ndun wonata. Kala non on kurkaniido lan, Baabaajo on teddinay mo.

²⁷ «Jooni bernde an nden jibike. E ko hondun mi wi'ata? Hara mi wi'ay: Baaba an, dandan oo saa'i? Oo'o, bay ko fii dun mi arani haa e oo saa'i. ²⁸ Baaba an, mawnin innde maa nden!»

Onsay hawa iwri ka kammu no wi'a: «Mi mawninii nde, mi mawninay nde kadi!» ²⁹ Jamaa wonnoodo don nani dun on wi'i ko riggannde, wobbe wi'i ko malaa'ikaajo wowlani mo.

³⁰ Iisaa wi'i kadi: «Hinaa fii an kaa hawa nanori, kono ko fii mon. ³¹ Ko jooni non aduna on jaawetee, bay ko jooni non lando aduna on bugetee ka yaasi. ³² Min non tuma mi townaa ka hoore leydi, mi pooditay yimbe ben fow e an.» ³³ Tawi ko o wowliri dun, ko fii hollugol ko honno o maayirta.

³⁴ Onsay jamaa on jaabii mo, wi'i: «Sariya on no wi'i men wonde *Almasiihu on woodete haa

poomaa. Haray ko honno non wi'irdaa bee Bii-Aaden on townee? Ko hombo non woni on Bii-Aaden?»

³⁵ Iisaa jaabii be kadi, wi'i: «Ndaygu no e hakkunde mon taho seeda. Yahee fewndo ka mardon ndaygu don, fii wota niwre nden juhu on. Ko fii on yahoowo e niwre andaa ka yahata.

³⁶ Awa fewndo ka mardon ndaygu don, hoolee ngu, fii no woniron faybe ndaygu ngun.» Bay Iisaa wi'ii don, onsay o yahi, o suudii be.

Fii no Yahuudiyankeebe ben Salori Gomdinde

³⁷ Fii kala o wadii wa d'ii maandeeji hawniidi yeeso mabbe, kono be gomdinaano mo. ³⁸ Ko nii kongol ngol annabi Isaaya wowlunoo ngol laatori, don ko ka o wi'unoo don:

«Joomiraado, ko hombo gomdini waaju amen ngun?

E ko hombo sookewo Joomiraado on feppinanaa?» m

³⁹ Be waawataano hoolaade, bay wano Isaaya wi'irnoo non kadi:

⁴⁰ «Allaahu on wuminii be,
o uddii berde mabbe den,
fii wota be yiiru gite mabbe den,
e hita be faamir berde mabbe den,
haa be tuuba, o sellina be.»n

⁴¹ Ko don woni ko *Isaaya yewti, bay wonii o yi'ii darja Iisaa Almasiihu on, o yewti fii makko.

⁴² Kono e nder don, hay e hakkunde yeesoobe ben, buy e mabbe gomdini mo, kono sabu Fariisiyaabe ben be suusaali qirritaade, fii wota

be pottine ka juulirde, ⁴³ ko fii hari hibe yidi weltingol yimbe ben furi weltingol Alla.

⁴⁴ Onsay Iisaa ewnii, wi'i: «Kala on gomdindo lan, haray wonaa min o gomdini, kono ko Nuludo lan on! ⁴⁵ E kala yi'udo lan, haray o yi'ii Nuludo lan on. ⁴⁶ Ko fii wonugol Ndaygu addimmi e oo aduna, hara kala gomdindo lan wonaali e nder niwre nden. ⁴⁷ Kala nanudo kongudi an din kadi, ronki di huutorde, hinaa min jaawoyta mo. Ko fii mi ariraali fii jaawugol aduna on, kono ko fii dandugol aduna on. ⁴⁸ Kala non bugitiido lan, salii jabude kongudi an din, no mari jaawoowo. Ko fii ko kongudi di mi yewti din jaawoyta mo ka palaande sakkitorde. ⁴⁹ Bay kongudi an din wonaa e an iwri, kono ko Baabaajo immindo lan on tigi yamirimmi ko mi haala e ko mi wi'a. ⁵⁰ Awa-le mido andi yamiroore makko nden ko nde ngurndan poomayankejan. E hin-le, ko mi wi'i kon, ko no Baabaajo on wi'irimmi non mi wowliri.»

13

Fii no Iisaa Sembiri Taalibaabe mun ben

¹ Bay *Juldeere Yawtaneede nden badike, tawi kanko Iisaa o andii saa'i makko iwugol e oo aduna, yaha ka Baabaajo on, hewtii. Kanko Iisaa himo yidunoo be makko ben e oo aduna doo haa ka rawnoode. ² E nder ko be nafotoo kon, tawi Ibuliisa wadii e bernde Yudaasi mo Sim'uunu Iskariiyu janfagol mo. ³ Nde tawnoo Iisaa no andi wonde Baabaajo on wattii fow e juude makko, awa kadi ko ka Alla o iwi, ko ka Alla kadi o ruttotoo, ⁴ o immii ka be paamaynoo

ɔon, o ɔortii burmusu makko on, o yetti lefol bagi, o daditii. ⁵ Onsay o wancini ndiyan e miran, o woni e sembugol taalibaabe ɔen, o fittira koyɔɔe maɔɔe ɔen bagi mo o daditinoo on.

⁶ Bay wonii o hewtii Sim'uunu Petruusu, on wi'i mo: «Koohoojo, ko an sembatammi?»

⁷ Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko mi woni waɔɔude kon a faamataa ɔun fewndo ɔoo, kono a faamoyay ɔun onsay.»

⁸ Kanko Petruusu o wi'i mo: «Oo'o, a sembataa lan few!»

Iisaa kadi jaabii mo, wi'i: «Si mi sembaali ma, haray a alaa geɔal e an few.»

⁹ Onsay kanko Sim'uunu Petruusu o wi'i: «Koohoojo, awa hinaa koyɔɔe an ɔen tun, kono hay juuɔe ɔen e hoore nden!»

¹⁰ Iisaa wi'i mo kadi: «Lootiiɔo hatonjinaa e lootagol si wonaa sembagol, ko fii o fow ko o laabuɔo. E hin-le ko on laabuɔe, kono non hinaa on fow.» ¹¹ Ko fii hari himo andi janfotooɔo mo on. Ko ɔun waɔi si o wi'i: «Hinaa on fow woni laabuɔe.»

¹² Bay wonii o gaynii ɔe sembude, o ɔornii burmusu makko on, o jottii, o wi'i ɔe: «On faamii fii koo ko mi waɔani on? ¹³ Hiɔon noddirammi Karamoko e Koohoojo. On wowlii goonga, ko fii ko mi ɔun. ¹⁴ Si tawii non min Koohoojo on, min Karamoko mon, mi sembii on, haray onon kadi hiɔon haani sembindirde. ¹⁵ Ko fii, mi waɔanii on misal, fii no onon kadi waɔiron wano mi waɔirani on non. ¹⁶ Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, kurkaadu ɔuraa jom mun tedduɔe, nulaaɔo kadi ɔuraa nuluuɔo ɔun on tedduɔe.»

17 Jooni non, bay on andii dfun, si on huutorii, haray on malii.

18 «Hinaa non fii mon on fow mi wi'i dfun, mido andi be mi subii ben. Kono bee ko windii kon laatoo:

<On mo mi hawtidi bireedi dartike lan.>¹⁸

19 «Ko dfun wadi, gila jooni mi yeetoto on ado nden huunde hewtude, fii tuma nde hewtoyi yo on hooloyo ko min woni Wondo on. 20 Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, kala jabudo mo mi nuloyta on, haray jabii lan, awa kadi kala jabudo lan, haray jabii Nuludo lan on.»

*Fii no Iisaa Fejjiniri fii Janfotoodo mo on
(Mat. 26.17-29; Mrk. 14.12-26; Luk. 22.7-23)*

21 Bay wonii kanko Iisaa o yewtii dfun, bernde makko nden aani, o holli dundoo, o wi'i: «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, goddo e mon janfoto lan.»

22 Onsay taalibaabe ben ndaarindiri, be jibii ko hombo o wi'i. 23 Tawi goddo e taalibaabe ben, mo Iisaa yidunoo, no joodii ka sera taabal takko Iisaa. 24 Onsay Sim'uunu Petruusu sowndii on, wi'i: «Lando ko hombo o woni wowlude fii mun.»

25 On taalibaajo kadi ugginii ka fewndo bernde Iisaa, o wi'i: «Koohoojo, ko hombo woni on?»

26 Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko mo mi jullani kuntun bireedi ka mi paamata dfon, mi jonni woo.» Onsay o julli bireedi on, o jonni Yudaasi mo Sim'uunu Iskariiyu. 27 No Yudaasi hendornoo kun kuntun bireedi, Ibuliisa naati e bernde makko.

¹⁸ 13:18 13.18 Zab. 41.10

Iisaa wi'i mo: «Wadu ko wadataa kon hepa.»
 28 Kono hay gooto e be o jaamidaynoo ben faamaali ko fii hondun o wi'irani mo dun. 29 Nde tawnoo ko Yudaasi jogii bonfo on, wobbe ben sikki ko Iisaa wi'i mo wonde ko yo o soodu ko be handi e mun fii juldeere nden, maa okkorgol miskinbe ben godfun. 30 Onsay Yudaasi yetti kuntun bireedi kun, yalti hepa, hari nibbii.

Fii Yamiroore Heyre nden

31 Bay wonii Yudaasi yaltii, Iisaa wi'i: «Jooni non *Bii-Aaden on mawninaama, awa kadi Alla mawniniraama mo. 32 Si tawii non Alla mawniniraama mo, Alla kadi mawninay mo immorde e mun, o mawnina mo kisan.»

33 O wi'i kadi: «Ko onon yo faybe an, mido wondi e mon kadi seeda. On dabboyay lan, kono jooni mido yeetaade on onon kadi wano mi wiirunoo non hooreebe Yahuudiyankeebe ben: <Ka mi yahata ton on waawataa hewtude.>

34 «Mido yamirde on yamiroore heyre: Yidindiree. Wano mi yidiri on non, onon kadi yidindiree. 35 Si on yidindirii, fow anday ko on taalibaabe an.»

36 Onsay Sim'uunu Petruusu wi'i mo: «Koohoojo, ko honto yahataa?»

Iisaa jaabii, wi'i: «Ka mi woni yahude ton a waawataa lan jokkude fewndo doo, kono a jokkitoyay lan si neebii.»

37 Petruusu wi'i mo fahin: «Koohoojo, ko hondun hadata mi waawe jokkude fewndo doo? Mi okkitiray ngurndan an dan fii maa!»

38 Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «A okkitiray ngurndan maa dan fii an? Ka haqiiqa haqiiqa

mi andinii ma, ndonto yoggataa few hara a yeddaali fii an haa timma laabi tati.»

14

Fii Laawol ngol e Goonga on e Ngurndan dan

¹ «Wota berde mon den aanu. Gomdinee Alla, gomdinin lan, min kadi. ² Wonundeeji buy no woodi ka galle Ben an. Si hinaano dun, harayno mi yeetike on, ko fii mido yahude parangol on wonunde. ³ Jooni si mi yahii, mi paranoyii on wonunde nden, mi aranoyay on, fii yo on wonoy onon kadi ka mi woni ton. ⁴ Ka mi woni yahude fon, hidfon andi ngol laawol.»

⁵ Kono Tooma wi'i mo: «Koohoojo, men andaa ka seenotodfon ton. Ko honno non men andirta laawol ngol?»

⁶ Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko min woni Laawol ngol e Goonga on e Ngurndan dan. Hay gooto waawataa yahude ka Baabaajo on si wonaa e an o rewri. ⁷ Si hidfon andi lan, on andoyay kadi Ben an. Kono gila jooni hidfon andi mo, awa kadi on yi'ii mo.»

⁸ Onsay Filiipu wi'i mo: «Koohoojo, hollu men Baabaajo on, dun haray yonii men.»

⁹ Iisaa wi'i mo: «Filiipu, koo ko mi neefi wondude e mon fow, e a andaali lan? Kala yi'udfo lan, haray yi'ii Baabaajo on. An non, ko honno wi'irtaa: <Hollu men Baabaajo on>?

¹⁰ A hoolaaki wonde mido humondiri e Baabaajo on, kanko Baabaajo on kadi himo humondiri e an? Dii kongudfi di mi woni on wowlande, wonaa e an di iwri. Ko Baabaajo Wondo e an on

woni wadude kuude mun den. ¹¹ Gomdinee lan wonde mido humondiri e Baabaajo on, kanko Baabaajo on kadi himo humondiri e an. Si hinaa d'un, gomdiniron bete sabu dee kuude de mi woni wadude. ¹² Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, kala on gomdindo lan, kapun kadi wadafay kuude de mi wadata den, o wada ko furi mawnude, ko fii mido yaarude ka Baabaajo on. ¹³ Awa kala ko toridon e innde an, mi wadafay, fii no Baabaajo on mawniniree immorde e Bid'fo on. ¹⁴ Si on torike god'dun e innde an, mi wadafay d'un.»

Fodaari fii Arugol Ruuhu Seniifo on

¹⁵ «Si hidon yidi lan, on doftoto yamirooje an den. ¹⁶ Min kadi mi toroto Baabaajo on, o yeda on Ballo goo, hara ko Wondoowo e mon haa poomaa: ¹⁷ on non ko Ruuhu Wondudo e Goonga mo aduna on waawataa jabude, bay be yi'ataa mo, be andataa mo. Kono onon hidon andi mo, bay himo humondiri e mon, awa kadi o hofay e mon. ¹⁸ Mi accataa wonon aliyatiimaabe, mi aray e mon. ¹⁹ E nder seeda nii aduna on yiitataa lan han kadi, kono onon on yi'ay lan. Bay mido wuuri, awa onon kadi on wuuray. ²⁰ Nden jande on andoyay wonde mido humondiri e Baaba an, onon kadi hidon humondiri e an, min kadi mido humondiri e mon. ²¹ Yid'udo lan on ko jabudo yamirooje an den, doftii. Kala yid'udo lan, Ben an yidafay mo, min kadi mi yidafay mo, mi hollitoo mo.»

²² Onsay oo wi'eteedo Yahuuda, (hara hinaa Yudaasi Iskariiyu), wi'i mo: «Koohoojo, ko

honno hollitortaa e amen menen tun, hara hinaa e aduna on?»

²³ Iisaa jaabii mo, wi'i : «Kala yidufdo lan doftoto kongol an ngol, Ben an yida mo, men ara e makko, men daakoo ka makko. ²⁴ Kala non on mo yidaa lan doftotaako kongudi an din. Ngol kongol ngol wondon e nanude hinaa e an iwri, kono ko e Baabaajo Nuludo lan on.

²⁵ «Mi yewtii on dun wa fewndo ko mi wondi e mon. ²⁶ Kono on Ballo, dun ko *Ruuhu Seniido mo Baabaajo on addoyta e innde an on, ko on jannoyta on kala huunde, andintina on kala ko mi wi'unoo on. ²⁷ Mido accande on buttu, ko buttu an ngun mi woni on okkude. Mi alaa on non okkirde wano aduna on okkirta non. Wota berde mon den jibo, wota de hulu kadi.

²⁸ «On nanii ko mi wi'i on kon wonde mido yahude, kono mi artoyay e mon. Si hidon yidunoomi, on weltorayno ko mi woni jaarude ka Baabaajo on kon, bay Baabaajo on no buri lan mawnude. ²⁹ Ko mi woni on wowlirande dii piiji jooni, ado di hewtude, ko fii nde di hewtoyi ko yo on gomdin. ³⁰ Mi yewtidoytaa e mon buy han kadi, ko fii lando aduna on no arude, kono o maraa bawgal woo e hoore an. ³¹ Kono aduna on no haani andude wonde mido yidi Baabaajo on, ko dun wadi si mido wadirde wano Baabaajo on yamirimmi non. Immee, iwen doo!»

15

Fii Dayyere e Caldi mun

¹ O wi'i be kadi: «Ko min woni dayyere tigi-tigiire nden, ko Baaba an woni Tutudo on. ² O

tayay kala salndu wonndu e an ndu rimataa, o feppita rimooji dfin fow haa di laaba fii yo di burtu rimude. ³ Dun-le wuren on wonii laabube sabu kongol ngol mi feppinani on ngol. ⁴ Awa duumee e humagol e an, wano min kadi mi duumori e humagol e mon non. Ko fii salndu tun waawataa rimude, hara ndu siijaaki e dayyere nden. Onon kadi wano non, si on humaaki e an, haray on waawataa rimude.

⁵ «Ko min woni dayyere nden, ko onon woni caldi dfin. Kala on humondirdo e an, wano min kadi mi humondiri e makko non, o rimay buy. Ko fii on waawataa wadude hay huunde e baawo an. ⁶ Kala mo humaaki e an, ko bugorteedo wa salndu tayaandu yoori, sifa dfin caldi ko moobeteedi, bugee ka yiite, sunnee. ⁷ Si on humike e an, kongudi an dfin kadi wonii e mon, haray toree kala ko faaladon, dfun newnante on. ⁸ E hino no Baaba an mawninirtee: ko yo on rimu ko duudi, wonon taalibaabe an.

⁹ «Wano Baabaajo on yidirimmi non, ko non min kadi mi yidiri on. Tabitee e giggol an ngol. ¹⁰ Si on doftike yamirooje an den, wano mi doftori yamirooje Ben an den non, haray on tabitay e giggol an ngol, wano mi tabitiri e giggol makko ngol non. ¹¹ Ko mi yewtirani on nii ko fii yo weltaare an nden wonu e mon, e fii yo weltaare mon nden onon kadi wonu timmunde. ¹² E hino yamiroore nde mi yamiri on nden: Yidindiree wano mi yidiri on non. ¹³ Hay gooto alaa giggol burngol mawnude wa okkitirgol ngurndan mun dan fii yiibe mu'un ben. ¹⁴ Si on wadii ko mi yamiri on kon, haray

ko on yiɓɓe an. ¹⁵ Mi innataa on hande kadi kurkaadi, ko fii kurkaadu andaa ko jom mun waɗata. Mi wi'ii on yiɓɓe, ko fii ko mi andiri Ben an kon fow mi andinii on. ¹⁶ Awa kadi hinaa onon subii lan, kono ko min subii on, toɗɗii on kadi, fii yo on yahu rimoyon, kon ko rimuɗon lotta, e yo Baabaajo on yeɗu on kala ko toriɗon mo e innde an. ¹⁷ Ko mi yamiri on, ko yo on yiɗindir.»

Fii no Taalibaabe ben Apirtee ka Aduna

¹⁸ «Si aduna on non apii on, andee o apiino lan ko adii on. ¹⁹ Si tawiino ko on ɓe oo aduna, aduna on yiɗayno on, ɓay ko on ɓe makko, kono nde tawnoo hinaa on ɓe oo aduna, awa kadi mi subike on e hakkunde oo aduna, ko ɗun waɗi si aduna on no joganii on ngayngu. ²⁰ Anditee ngol kongol ngol mi wi'unoo on wonde kurkaadu ɓuraa jom mun teddude. Si ɓe cukkike lan, ɓe cukkoyto on onon kadi. Si ɓe doftike kongol an ngol, ɓe doftoyto konguɗi mon ɗin kadi. ²¹ Kono ɓe waɗay on ɗun fow sabu innde an nden, ɓay ɓe andaa Nuluɗo lan on. ²² Si tawno mi araali, maa mi wowlanaano ɓe, harayno ɓe felnaaki. Kono jooni non ɓe alaa lamitorgal fii junuubaaji maɓɓe ɗin. ²³ Ko fii kala apuɗo lan, haray apii Ben an. ²⁴ Si tawno mi waɗaali e hakkunde maɓɓe ɗee kuude ɗe hay gooto waɗaali, harayno ɓe felnaaki, kono jooni non ɓe yi'ii, ɓe apii lan, ɓe apii Ben an. ²⁵ Kono bee ngol kongol windiingol ka Sariya maɓɓe laato, ɗun ko ngol wi'ungol: <Be apii lan e ɓaawo hujja.>»

²⁶ «Kono tuma Ballo on ari, dʼun ko on mo mi nulata e mon immorde e Baabaajo on, dʼun ko Ruuhu Wondufo e Goonga, on Ruuhu mo tawata ko iwrufo ka Baabaajo on, o seeditanto lan. ²⁷ Awa onon kadi, on seeditanoyto lan, ko fii hidon wondunoo e an gila ka fudfoode.»

16

¹ «Ko mi wowlirani on dʼun ko fii wota on faljinoye. ² Ko fii be yaltinoyay on ka juulirde, hay saa'i kadi aroyay nde tawata kala wardo on sikkay o wadfi ko Alla yidi. ³ Ko be wadiroyta dʼun, ko bay be andaali Baabaajo on, be andaali lan kadi. ⁴ Ko mi wowlirani on dʼun, ko fii nde saa'i on hewtoyi, yo on anditoy wonde mi wowlaniino on dʼun. Ko hadi mi wowlana on dʼun gila ka fudfoode, ko fii hari mido wondi e mon.»

Fii Golle Ruuhu Seniifo on

⁵ «Jooni non mido yiltitorde ka Nulufo lan on, kono hay gooto e mon landaaki lan ko honto mi yahata. ⁶ Bay mi wowlirii nii annde heewii e berde mon. ⁷ E hin-le mido wowlande on goonga, no moyyani on ka mi yaha. Ko fii si mi yahaali, Ballo on arataa e mon. Kono si mi yahii, mi nulay mo e mon. ⁸ Tuma o aroyi, o weebitanay aduna on fii junuubu e peewal e naawoore: ⁹ ka banje junuubu, ko bay hari be hoolaaki lan, ¹⁰ ka banje peewal, ko bay mido jaarude ka Baabaajo on, awa kadi on yiitataa lan han kadi, ¹¹ ka banje naawoore, ko bay lando oo aduna naawaama.

12 «Midfo mari fahin piiji buy ko mi yewta on, kono on waawataa faamude di fewndo doo.
 13 Tuma on Ruuhu Wondudfo e Goonga ari, o ardoyto on e kala goonga, ko fii kongudi makko din wonaa e makko iwroyta, kono o yewtoyay kala ko o nani, o yewta on kadi fii piiji aroyaydi.
 14 O mawninoyay lan, ko fii o yettoyay e ko wonanimmi kon, o feppinana on. 15 Ko fii, kala ko Baabaajo on jeyi ko min wonani. Ko dun wadi si mi wi'i wonde, o yettay e ko an kon, o feppinana on.

Fii no Iisaa Wakkiliniri Taalibaabe mun ben

16 «Si burii nii seeda, on yiitataa lan han kadi, onsay si nettii seeda, on yiitoyay lan kadi.»

17 Onsay wobbe e taalibaabe ben wi'indiri: «Ko hondun oo woni en wi'ude: si burii nii seeda, en yiitataa mo hande kadi, e hoore dun si nettii seeda en yiitay mo, e himo jaarude kadi ka Baabaajo on.»? 18 Tawi ko be woni wi'ude: «Ko hondun o wi'i doo: <Si burii nii seeda? En andaa ko hondun o woni wowlude.»

19 Bay Iisaa andii wonde hibe faalaa mo landaade, onsay o wi'i be: «Hidfon landondira fii koo ko mi wi'i: <Si burii nii seeda on yiitataa lan han kadi, awa kadi si nettii seeda on yiitay lan.>

20 Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, on wulloyay feson, aduna on kapun weltoo, wonoyon e nder annde, kono annde mon nden wattoyte weltaare.

21 Nde debbo no jibina, haray himo e annde, ko fii haray saa'i muuseendi hewtanii mo. Kono si o jibinii, haray o anditoytaa hande kadi fii ndin muuseendi makko, sabu weltaare ko o jibini boobo on kon. 22 Onon kadi hidfon mari annde

jooni, kono mi yitidoyay e mon kadi, berde mon den weltoyto. Onsay hay gooto ittooytaa weltaare mon nden. ²³ E nden jalaande, on landotaako lan fii hay huunde hande kadi, ko fii, ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, Baabaajo on okkay on kala ko toridon e innde an. ²⁴ Ko fii haa jooni on toraaki hay huunde e innde an. Toree, on hebay, fii no weltaare mon nden timmira.

²⁵ «Ko mise mi yewtiri on dfun fow. Saa'i no aroya mo tawata mi yewtirtaa on mise hande kadi, kono hara ko no laabiri poy mi yewtirta on fii Baabaajo on. ²⁶ Nden pande on toroyto e innde an, kono mi wi'aali on wonde mi toranoyto on Baabaajo on, ²⁷ ko fii haray Baabaajo on tigi no yidi on. Ko wadi si kanko tigi o yidi on, ko bay hari on yidiino lan, awa kadi on gomdiniino wonde ko ka makko kanko Alla mi iwi. ²⁸ Ko ka Baabaajo on mi iwi, mi ari e oo aduna. Jooni non mido iwude e oo aduna, mi yaha ka Baabaajo on.»

²⁹ Onsay taalibaabe makko ben wi'i mo: «E hino jooni non hidon wowlude no laabiri, e on alaa wowlirde mise woo. ³⁰ Jooni non meden andi wonde hidon andi kala huunde, awa kadi jaraa ka goddo landoo on. Ko dfun wadi si meden gomdini wonde ko ka Alla iwrufon.»

³¹ Iisaa kadi jaabii be, wi'i: «On gomdini jooni? ³² Awa e hino saa'i no arude, dfun-le wuren o hewtii, ka tawata on saakitete, mo kala yaara sengo, accon mi min tun. Kono haray mi weddaaki ko fii Baabaajo on no wondi e an.

³³ «Ko mi wowlirani on nii, ko fii yo on hebu buttu e an. On heboyay satteendeeji e oo aduna,

kono wakkilee, ko fii min mi foolii aduna on!»

17

Fii no Iisaa Tororani Taalibaabe mun ben

¹ Bay wonii o wowlirii nii, onsay Iisaa banti gite den, o fewti ka dow, o wi'i:

«Baaba an, saa'i on hewtii. Mawnin Bidfo maa on, fii no Bidfo maa on mawninira fii maa, ² wano yedirfaa mo bawgal e hoore kala nedfo non, fii no o yedira kala mo okkudaa mo *ngurndan poomayankejan. ³ Ngurndan poomayankejan dan ko yo be ande an Alla Bajjo Goongaajo on, e Iisaa Almasiihu, mo nuludaa on. ⁴ Mi mawninii ma ka hoore leydi, mi timminii kuude de yamirdaa mi wadugol den. ⁵ Jooni non an kadi, yo Baaba an, mawninan takko maa tigi, hara ko mangu ngu mi joginoo takko maa ngun ado aduna on woodeede.

⁶ «Mi feppinii innde maa nden e hakkunde yimbe be okkudaa mi ka aduna doo ben. Ko an be wonannoo, a okkii lan be, awa be doftike daaluyee maa on. ⁷ Jooni be andii wonde ko yedudaa mi kon fow ko e maa iwri. ⁸ Ko fii, mi hewtinii be daaluyeeji di jonnudaa mi din, be jabii di, awa be andii ka haqiiqa wonde ko ka maa mi iwi, awa kadi be gomdinii wonde ko an nulimmi. ⁹ Ko beŋ mi woni toranaade. Hinaa aduna on mi woni toranaade, kono ko be yedudaa mi ben, bay ko be maa. ¹⁰ Wano tawiri non kala ko mi jeyi ko an jeyi, awa kadi kala ko jeyudaa ko min jeyi, e hoore dun ko e maŋbe mangu an ngun feppiri. ¹¹ Hande kadi mi alaa e oo aduna. Kambe hibe ka

aduna, min mido yahude ka maa. Yaa Baabaajo *Seniido, hiwir be innde maa nde okkudaa mi nden, fii no be wonira gooto wano wonirden gooto non. ¹² Fewndo mi wondi e mabbe, mi marirno be innde maa nde okkudaa mi nden, mi hiwi be. Hay gooto e mabbe majjaali, si hinaa muuyanaado hayrugol on, fii no ko *hiitanoo ka defte kon laatora.

¹³ «Jooni non mido yahude ka maa. Ko mi yewtiri dfun ka aduna dfoo, ko fii no weltaare an nden timmira e mabbe. ¹⁴ Mi hewtinii be kongol maa ngol. Aduna on apii be, bay be jeyaaka e oo aduna, wano tawiri non min kadi mi jeyaaka e oo aduna. ¹⁵ Mi toraaki ma yo a suutu be e oo aduna, kono ko yo a dandu be Bondo on. ¹⁶ Be jeyaaka e oo aduna, wano tawiri non min kadi mi jeyaaka e oo aduna. ¹⁷ Ko daaluyee maa on woni goonga on, wadu be be maa rewruude e goonga on. ¹⁸ Wano nulirdaa mi non ka aduna, min kadi mi nulirii be non e oo aduna. ¹⁹ Min kadi non mi waditike mo maa fii mabbe, fii yo kambe kadi be wadito be maa rewruude e goonga on.

²⁰ «Hinaa non kambe tun mi woni toranaade, kono hay gomdinooyoo be lan ben sabu kongudi mabbe dfin, ²¹ fii no be fow, be wonira gooto wano an Baabaajo on wonirdaa e an non, min kadi mi woniri e maa non. Kambe kadi, yo be wonir non e men fii no aduna on gomdinira wonde ko an nulimmi. ²² Min non mi okkii be mangu ngu yedudaa mi ngun, fii no be wonira gooto, wano wonirden gooto non. ²³ Mi wona e mabbe, an kadi, wonaa e an, fii no be wonira gooto few, e no aduna on andira wonde a nulii

lan, awa kadi a yidii be wano yidirdaa mi non.

²⁴ «Baaba an, mido yidi yo be okkudaa mi ben wonu ka mi woni don, fii no be yi'ira mangu an ngu yefudaa mi ngun, bay a yidiino lan ado aduna on woodeede.

²⁵ «Baaba an Feewudo, aduna on andaali ma, kono min, mi andii ma, awa bee doo kadi andii ko an nulimmi. ²⁶ Mi andinii be innde maa nden, awa kadi mi andinay be, fii no giggol ngol yidudaa mi ngol wonira e maɓɓe, min kadi mi wona e maɓɓe.»

18

Fii no Iisaa Nangiraa

(Mat. 26.47-56; Mrk. 14.43-50; Luk. 22.47-53)

¹ Bay Iisaa gaynii toraade, o yaltidi e taalibaabe makko ben, be yahi e gafa joolol no wi'ee Kidruuna ka tutateeri woni, o naatidi don e taalibaabe makko ben. ² Tawi Yudaasi, don ko janfotodo mo on, no andunoo nden nokkuure, ko fii hari Iisaa e taalibaabe mun ben no moɓondiraynoo don soono woo. ³ Yudaasi ardi e dental suufaabe e yeesoobe goo, be tawata ko hooreebe *yottinoobe sadaka e *Fariisiyaabe ben immi, be yahi ka o woni don, tawi hibe jogii lampuuji e jowli e jogaaji. ⁴ Nde tawnoo Iisaa no andi ko arata mo e hebude kon fow, o badii be, o wi'i: «Ko hombo dabbiton?»

⁵ Ben jaabii mo, be wi'i: «Ko Iisaa, oo jeyaado Naasirata.»

O wi'i be kadi: «E hino lan.» Tawi Yudaasi, janfiido mo on, no wondi e maɓɓe. ⁶ Fewndo ko Iisaa wi'i be «e hino lan», be yiltitori ɓawre-ɓawre, be yani ka leydi.

⁷ O landitii be, o wi'i: «Ko hombo wondon dabbitude?»

Be wi'i fahin: «Ko Iisaa, oo jeyaado Naasirata.»

⁸ Iisaa jaabii be fahin, wi'i: «Mi innii on: e hino lan. Si tawii ko min wondon dabbitude, accitee bee doo, be yaha.» ⁹ Ko nii kongol ngol o wi'unoo ngol laatori wonde: «Hay gooto e be jonnudaa mi ben hayiraali lan.»P

¹⁰ Tawi Sim'uunu Petruusu no jogii kaafa. Onsay o sorti ka, o soppi kurkaadu yottinoowo mawdo sadaka on, o itti mo nowru naamuru ndun. Tawi ndun kurkaadu no wi'ee Malkuusa.

¹¹ Tun Iisaa wi'i mo kanko Petruusu: «Wattu kaafa maa kan ka holgo! A sikku mi yarirtaa jardukun tampere kun Baaba an yedimmi kun?»

Fii no Iisaa Addiraa Yeeso Hooreebe Diina ben (Mat. 26.57-58; Mrk. 14.53-54; Luk. 22.54)

¹² Onsay ngal dental suufaabe e hooreejo mun e yeesoobe Yahuudiyankeefe ben nangi mo kanko Iisaa, be habbi. ¹³ Be nabiri mo taho ka Hannaana, on ko esiraawo Qayaafa, yottinoowo mawdo sadaka on e nden hitaande. ¹⁴ Awa kadi ko Qayaafa on waajinoo Yahuudiyankeefe ben wonde no furi ka aaden gooto maaya fii jamaa on.

Fii no Petruusu Yeddiri fii Iisaa

(Mat. 26.69-75; Mrk. 14.66-72; Luk. 22.54-62)

¹⁵ Sim'uunu Petruusu e taalibaajo goo jokkiti Iisaa. Tawi yottinoowo mawdo sadaka on no andi on taalibaajo, o naatidi e Iisaa ka nder tata yottinoowo mawdo sadaka on. ¹⁶ Kono Petruusu kapun wontiri ka binde baafal ka baawo. Oya

taalibaajo, mo yottinoowo mawɗo sadaka on an-dunoo on, yalti, yewti debbo aynoowo dambugal ngal, o naadi Petruusu. ¹⁷ On kurkaadu aynuɗo dambugal ngal wi'i Petruusu: «E hara an kadi, hinaa a tawdaaɗo e ɓee taalibaabe oo nedɗo?»

O jaabii: «Wonaa mi tawdaaɗo e maɓɓe.»

¹⁸ Tawi kurkaadi ɗin e aynoobe ɓen, ɗun ko darinoobe ɗon ɓen, no huɓɓi yiite, ko fii hari jaangol ngol no woodi, ɓe woni e iwlagol. Tawi Petruusu kadi no wondi e maɓɓe, no iwloo.

¹⁹ Onsay yottinoowo mawɗo sadaka on landii Iisaa fii taalibaabe mun ɓen e fii ko o jannaynoo kon. ²⁰ Iisaa jaabii mo, wi'i: «Mi yewtayno aduna on e kene. Ko mi jannaynoo kon fow ko ka juulirɗe e ka *juulirɗe mawnde ka Yahuudiyan-keebe ɓen fow fottaynoo ɗon. E hoore ɗun mi wowlaali hay fus e gundoo. ²¹ Ko hondun non landortaa mi? Lando nanirɓe lan ɓen ko hondun mi wowlani ɗun. E hino hibe andi ko mi wi'i kon.»

²² Bay Iisaa wi'ii ɗun, godɗo e ɓen aynoobe wonnoobe ɗon bantii Iisaa, e hoore himo wi'a: «Ko nii jaabortaa yottinoowo mawɗo sadaka on?»

²³ Iisaa jaabii, wi'i: «Si mi wowlii ko boni, hollu ko hondun e ko boni. Si tawii non ko ko moyyi mi wowli, haray ko hondun piyirtaa mi?»

²⁴ Onsay Hannaana feyyini mo ka Qayaafa, ɗun ko ka yottinoowo mawɗo sadaka on, e hoore himo haɓɓii.

²⁵ Tawi kaɗun Sim'uunu Petruusu no darii ɗon, no iwloo. Onsay ɓe wi'i mo: «An kadi, hinaa a godɗo e taalibaabe makko ɓen?»

O yeddi, o wi'i: «Hinaa mi taalibaajo makko few!»

²⁶ Onsay godfo e kurkaadi yottinoowo mawfo sadaka on, dfun ko musidfo oo mo Petruusu ittunoo nowru mun, wi'i: «Taw si hinaa an e makko mi yi'idi ka tutateeri?»

²⁷ Petruusu yeddi dfun kadi. Tun ndontoori ndin yoggi.

Fii no Pilaatu Landori Iisaa

(Mat. 27.1-2, 11-26; Mrk. 15.1-15; Luk. 23.1-7, 13-25)

²⁸ Bay be iwii ka Qayaafa, be nabi Iisaa ka suudu laamu. Tawi ko ka subaka, laatii kambe tigi be naataali ka suudu laamu fii wota be tuunintino, fii no be jaamira ka *Juldeere Yawtaneede. ²⁹ Onsay Pilaatu lando on yalti, tawoyi be, o wi'i be: «Ko feloore honde wondon fawude oo nedfo?»

³⁰ Ben jaabii, wi'i: «Si tawno o wad'aano bone, men addantaano ma mo.»

³¹ Ko e hoore dfun Pilaatu wi'i be: «Yettee mo, onon tigi, jaawiron mo sariya mon on.»

Kono Yahuudiyankeebe ben wi'i mo: «Men newnanaaka warugol godfo.» ³² (Tawi ko nii kongol ngol Iisaa wi'unoo ngol laatorta fii bangingol ko mayde honde o maayata.)

³³ Onsay Pilaatu naatiti ka suudu laamu, o noddi Iisaa, o landii mo, o wi'i: «Hara ko an woni lando Yahuudiyanke'en?»

³⁴ Iisaa jaabii mo, wi'i: «E ko an wowlani dfun hoore maa, kaa ko wobbe wowlan-maa dfun fii an?»

³⁵ Pilaatu kadi jaabii mo, wi'i: «E hara ko mi Yahuudiyankeejo? Ko jamaa maa on e hooreebe

yottinoobe sadaka ben wattu-maa e juude an. Ko hondun wadudaa?»

³⁶ Iisaa jaabii mo fahin, wi'i: «Laamateeri an ndin hinaa jeyaandi e oo aduna. Si tawno laamateeri an ndin ko jeyaandi e oo aduna, kurkaadi an dfin habanayno lan fii wota mi watte nun e juude Yahuudiyankeebe ben. Kono laamateeri an ndin hinaa jeyaandi ley gaa.»

³⁷ Onsay Pilaatu wi'i mo: «Ko a lando-le?»

Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko ko wowludon kon onon tigi, ko mi lando. Ko sabu d'un mi hebiraa e ko fii d'un mi arani ka aduna: ko fii seeditanagol goonga on. Kala jeyaado e goonga hedoto kongol an ngol.»

³⁸ Pilaatu wi'i mo fahin: «Ko hondun woni goonga?»

Bay wonii o wi'ii d'un, o yalti kadi, o tawi Yahuudiyankeebe ben, o wi'i be: «Min mi yi'aali hujja woo fawudo mo donkineede. ³⁹ Kono Juldeere Yawtaneede kala, no woowi ka mi accitana on kasoojo gooto. Hara hidon yidi yo mi accitan on lando Yahuudiyanke'en?»

⁴⁰ Onsay be ewnii, be wi'i: «Kono hinaa non oo doo, ko Barabaasi!» Tawi-le Barabaasi ko murtunoodo.

19

Fii no Iisaa Naawiraa Happanaa Wareede

¹ Onsay Pilaatu yamiri yo be naba Iisaa, be focca. ² Suufaabe ben kadi sacci katanwol bulle, be wadi ngol ka hoore Iisaa, be borni mo kadi

dolokke bodfeejo.¶ ³ Be badii mo kadi kanko Iisaa, be wi'i: «Salminaango e maa, yaa an lando Yahuudiyankeebe!» Be helloo mo bante kadi.

⁴ Pilaatu yaltiti fahin, wi'i hooreebe Yahuudiyankeebe ben: «Awa mido yaltinande on mo fii no andiron wonde mi yi'aali hujja woo fawudo oo donkineede.» ⁵ Onsay Iisaa yalti, tawi katanwol bulle ngol no ka hoore makko, himo bornii kadi dolokke bodfeejo. Pilaatu wi'i be: «E hino aaden on!»

⁶ Bay hooreebe *yottinoobe sadaka ben e sufaabe ben yi'ii mo, be ewnii, be wi'i: «Fempee mo! Fempee mo!»

Pilaatu kadi wi'i be: «Yettee mo onon tigi, fempon. Ko fii min mi yi'aali hujja fawudo mo donkineede.»

⁷ Yahuudiyankeebe ben jaabii fahin, wi'i: «Meden mari Sariya, tippude e on Sariya himo haani wareede, ko fii himo waditii *Bid'fo Alla!»

⁸ Bay Pilaatu nanii ngol kongol, o burti hulude.

⁹ Onsay o naatiti ka nder suudu laamu, o wi'i Iisaa: «Ko honto iwud'aa?» Kono laatii Iisaa jaabaaki mo. ¹⁰ Pilaatu wi'i mo kadi fahin: «A wowlantaa lan? E a andaa mido mari feere accitugol ma, maa fempugol ma?»

¹¹ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «A hebataa feere woo e hoore an si hinaa taw hara a yed'a immorde ka dow. Ko d'un wadi, on wattudo lan e juude maa fawtike junuubu burdo mawnude.»

¹² Gila e on saa'i don, tawi Pilaatu no d'abbude no accitira mo, kono Yahuudiyankeebe ben woni e ewnagol wi'a: «Si a accitii mo, haray hinaa

---

¶ 19:2 19.2 Ko dolokke bodfeejo lando on bornotonoo.

a gido lando mawdo Roomu on! Ko fii kala waditiido lando, haray hollitike ko o gapo lando mawdo Roomu on!»

¹³ Bay Pilaatu nanii dɛn konguɖi, o yaltini Iisaa ka yaasi, kanko Pilaatu o joodii ka jaawirde e nokkuure no wi'ee <Meltaande>, nden no wi'ee kadi e haala Yahuudiyanke <Gabbata>. ¹⁴ Tawi ko jande hebulanagol *Juldeere Yawtaneede nden, wa ka tumbere jalorma, o wi'i Yahuudiyankeebe ben: «E hino Lando mon on!»

¹⁵ Kono be ewnii, be wi'i: «Yo o ware! Yo o ware! Fempee mo!»

Pilaatu kadi landii be: «Yo mi fempu Lando mon on?»

Onsay hooreebe yottinoobe sadaka ben jaabii mo, wi'i: «Menen men maraa lando goo si wonaa lando mawdo Roomu on!»

¹⁶ Onsay o watti mo e juude maɓbe fii yo o fempe. Kambe kadi be yetti Iisaa, be nabi.

Fii no Iisaa Fempiraa

(Mat. 27.32-44; Mrk. 15.21-32; Luk. 23.26-43)

¹⁷ Iisaa yalti e nden saare, himo rondanii hoore makko *leggal altindiraangal ngal. O sutanii nokkuure wi'eteende Golgotaa e haala Yahuudiyanke, ko woni firo dɛn ko <Nokkuure Laalagal Hoore>. ¹⁸ Ko dɛn be fempi mo won-dude e yimbe diɖo goo, mo bee e maɓbe sengo goo, kanko Iisaa o woni ka hakkunde.

¹⁹ Pilaatu windi, waɖi ka dow leggal altindiraangal: «Iisaa oo jeyaado Naasirata, Lando Yahuudiyanke'en.» ²⁰ Buy e Yahuudiyankeebe ben jangi kon ko windii, ko fii nden nokkuure nde Iisaa fempaa e mun no battinoo saare

nden, tawi d̄in bindi ko e haala Yahuudiyanke e haala Roomiyanke e haala Gereekiyanke windii.

²¹ Onsay hooreeɓe diina Yahuudiyankeɓe ɓen wi'i Pilaatu: «Wota a windu ko o lando Yahuudiyankeɓe ɓen, kono windu: O wi'ii wonde ko kanko woni lando Yahuudiyankeɓe ɓen.»

²² Kono Pilaatu jaabii ɓe, wi'i: «Ko mi windi kon mi windii.»

²³ Bay wonii suufaabe ɓen fempii Iisaa, ɓe yetti conci makko d̄in, ɓe wad̄i d̄i pecce nay, suufaajo kala hebi feccere. Be yetti kadi fokiya makko on, tawi on hinaa no'aado, ko o alluwal gootal gila dow haa ley. ²⁴ Onsay ɓe wi'indiri:

«Wota en seeku mo. Waden urba, d̄un hollay ko hombo o wonanta.» Tawi d̄un ko fii ko bindi d̄in *hiitinoo kon no laatora, d̄un ko:

«Be senditii conci an d̄in, ɓe wad̄ii fokiya an on urba.»^r

Ko d̄un suufaabe ɓen wad̄i.

Fii Mayde Iisaa nden

(Mat. 27.45-56; Mrk. 15.33-41; Luk. 23.44-49)

²⁵ Tawi yumma makko e miɓɓiraawo yumma makko, d̄un ko Mariyama sonna oo wi'eteedo Kulopaasi, e Mariyama Magaduuna no darii ka binde leggal altindiraangal ngal Iisaa fempaa e mun ngal. ²⁶ Bay Iisaa yi'ii yumma mun, awa kadi oo taalibaajo mo o yidi no darii takko yumma makko, onsay o wi'i yumma makko:

«Neene, ko on d̄on woni ɓid̄o mon on.» ²⁷ O wi'i taalibaajo on kadi: «E hino d̄on yumma maa.»

Gila e on saa'i d̄on, taalibaajo on nafi Mariyama neene Iisaa ka mun.

^r **19:24** 19.24 Zab. 22.19

Fii Mayde Iisaa nden

(*Mat. 27.45-56; Mrk. 15.33-41; Luk. 23.44-49*)

²⁸ Bawto d̄un, nde tawnoo Iisaa no andi wonde fow huubii, o wi'i: «Mido d̄ondaa!» fii ko bindi d̄in wi'i kon no laatora. ²⁹ Tawi loonde tew njaram lammudan no d̄on. Be wad̄i linsere e salndu leggal no wi'ee *hisoopu, be yolli nde ka ndiyan, be banni ka hunduko makko. ³⁰ Bay wonii o yettii d̄an njaram, o wi'i: «Fow laatike!» Bawto d̄un o liiyi hoore nden, o timmi.

³¹ Nde tawnoo nden pande ko hebulanagol fii *j̄alaande fowteteende nden e tawde kadi nden j̄alaande ko mawnde. Tawi Yahuudiyankeebe ben faalaaka yo fureeji d̄in acce ka led̄de altindi-raade. Onsay be torii Pilaatu yo koyde fureeji d̄in hele si d̄i ittee d̄on. ³² Onsay suufaabe ben ari heli koyde arano on e oya kadi mo o fempidanoo e mun. ³³ Bay wonii be hewtii Iisaa, be tawi o maayiino, laatii be helaali mo koyde den. ³⁴ Kono god̄o e suufaabe ben tufiri mo conkenwal ka beccal, tun ndiyan e yiiyan yalti. ³⁵ Yi'ud̄o mo on seeditike, awa seedee makko on ko goonga. Kanko non himo andi ko goonga o wowli, fii onon kadi no gomd̄iniron. ³⁶ Dun wad̄iri fii ko bindi d̄in wi'i kon no laatora wonde: «Yi'al makko woo heletaake.»^s ³⁷ Nokku goo bindi d̄in no wi'i kadi: «Be ndaaray mo be tufi on.»^t

Fii no Iisaa Surriraa

³⁸ Bawto d̄un god̄o no wi'ee Yuusufu jeyaado Raamati, tawi on ko taalibaajo Iisaa nun, kono

---

^s **19:36** 19.36 Egg. 12.46, Ada. 9.12, Zab. 34.21   ^t **19:37** 19.37 Zak. 12.10

ko e nder gundoo sabu tawde himo hulunoo hooreeɓe Yahuudiyankeeɓe ɓen, o torii Pilaatu yo o newnan mo o yetta furee Iisaa on. Pilaatu newnani mo. Onsay o ari, o yetti furee on. ³⁹ Nikodiyuusu oo yahunoodo ka Iisaa jande goo jemma, o ari kadi, o addori wa kiloo cappande tati tiiri jillaandi *mirri. ⁴⁰ Onsay ɓe yetti furee Iisaa on, ɓe tumbi e kasannge wondude e urngallooji, ɓay tawi ko dɗun woni naamu Yahuudiyankeeɓe ɓen fii surrugol. ⁴¹ Tawi tutateeri no e nder nokkuure nde o fempaa e mun, e nder ndin tutateeri kadi tawi no ton qaburu keso mo hay gooto surraaka e mun taho. ⁴² Nde tawnoo nder jande ko palaande nde Yahuudiyankeeɓe ɓen woni hebulanaade fii aseweere nder, awa kadi ko on qaburu ɓuri ɓadaade, ɓe surroyi Iisaa e on qaburu.

20

Fii Immitagol Iisaa Almasiihu on

(Mat. 28.1-8; Mrk. 16.1-10; Luk. 24.1-12)

¹ E alat, dɗun ko jallal aranal e nder yontere nder, Mariyama jeyaado Magaduuna dawi bimbi law ka yenaande, tawi hentaaki taho. O tawi hayre nder ittaama ka yenaande. ² Onsay o dogi, o tawoyi Sim'uunu Petruusu e oya taalibaajo mo Iisaa yidunoo, o wi'i ɓe: «Be ittii Koohoojo on ka yenaande, men andaa ko honto ɓe wadi mo!»

³ Onsay Petruusu e oya taalibaajo yalti, yaari ka yenaande. ⁴ Be dɗifoo non ɓe dogi, kono oya taalibaajo dogi ɓuri Petruusu, o adii hewtude

ka yenaande. ⁵ O ugginii, o yi'i kasannge on ka waalii, kono o naataali. ⁶ Sim'uunu Petruusu iwtirnoodo baawo makko on kapun kadi hewti, o naati ka nder yenaande, o haynii kasannge on no waalii don ⁷ e lefol wadanoongol ka hoore Iisaa ngol, tawi ngol wondaa e kasannge on, kono tawi hingol tagгаа, hingol feere. ⁸ Onsay oya taalibaajo, adinoodo hewtude ka yenaande kapun kadi naati, o yi'i, o hoolii. ⁹ Tawi hari be faamaali taho ko bindi d'in wi'i kon wonde himo haani immitaade e hakkunde maybe ben. ¹⁰ Onsay kambe taalibaabe ben be yilitii ka mabbe.

*Fii no Iisaa Feejirani Mariyama Magaduuna
(Mrk. 16.9-11)*

¹¹ Tawi Mariyama Magaduuna no darii ka baawo yenaande no wulla. E nder ko o wullata kon, himo ugginii, himo ndaara nder yenaande nden. ¹² O yi'i malaa'ikaabe dido borniibe daneeji no joodii ka furee Iisaa on waalinoo don, goddo on telen ka hoore, oya on telen ka koyde.

¹³ Ben wi'i mo: «Debbo ko hondfun wullataa?»

Kanko debbo on o jaabii be, o wi'i: «Ko fii be ittii doo Koohoojo an on, mi andaa ka o wadira.» ¹⁴ E nder ko o wi'ata d'un kon, o yeyyitii, o yi'i Iisaa no darii, kono tawi o andaa wonde ko Iisaa non.

¹⁵ Onsay Iisaa wi'i mo: «Debbo ko hondfun wullataa e ko hombo dabbitataa?»

Nde tawnoo himo sikka ko golloowo ka tuta-teeri, o wi'i mo: «Koohoojo si tawii ko an nabi mo, haray yeeto lan ko honto wadudaa mo, mi yahana mo.»

¹⁶ Iisaa wi'i mo kadi fahin: «Mariyama!»

Debbo on fewti mo, wi'i e haala Yahuudiyanke: «Rabbunii!» (Ko woni d'un ko «Karamoko'en».)

¹⁷ Kono Iisaa wi'i mo: «Wota a jogito lan, ko fii mi yentaali taho ka Ben an. Kono yahu ka musibbe an ben, wi'aa be wonde mido yentude ka Ben an e ka Ben mon, ka Alla an e ka Alla mon.» ¹⁸ Onsay kanko Mariyama Magaduuna o yahi, o wi'i taalibaabe ben wonde o yi'ii Koohoojo on, awa kadi kanko Iisaa o yewtii mo d'un.

Fii no Iisaa Feepirani Sahaabaabe ben

(Mat. 28.16-20; Mrk. 16.14-18; Luk. 24.36-49)

¹⁹ E alat kiikiide, d'un ko jalaande aranere e nder yontere nden, tawi taalibaabe ben sokii baafe den ka be woni don sabu kulol ngol be huli Yahuudiyankeebe ben ngol. Onsay Iisaa ari darii hakkunde mabbe, o wi'i be: «Yo jam wonu e mon!» ²⁰ Bay wonii o wi'ii d'un, onsay o holli be juude makko den e beccal makko ngal. Taalibaabe ben weltii fii ko be yi'i Koohoojo on kon.

²¹ Iisaa wi'i be kadi fahin: «Yo jam wonu e mon! Min kadi mi nulirii on wano Baabaajo on nulirimmi non!» ²² Bawto d'in konguɗi, o wutti e hoore mabbe, o wi'i be: «Jabee *Ruuhu Seniido on. ²³ Be yaafanidon junuubaaji mun woo, di yaafante be. Be on yaafanaaki junuubaaji mun woo, haray di yaafaaka.»

Fii Sikkitannde Tooma nden

²⁴ Tawi Tooma jammaado Siwtaado tawdaado e sappoo e didoobe ben wonda e mabbe

fewndo ko Iisaa ari. ²⁵ Onsay taalibaabe heddiibe ben wi'i mo: «Men yi'ii Koohoojo on!»

Kono o wi'i be: «Si mi yi'aali batte peje den ka juude makko, mi fawa hondu an ndun e batte den peje, mi fawa kadi jungo an ngon ka beccal makko, haray mi hoolotaako few.»

²⁶ Bay yontii, tawi taalibaabe Iisaa ben no ka suudu kadi, tawi hibe wondi e Tooma. Onsay Iisaa ari darii hakkunde mabbe, tawi baafe den no sokii, o wi'i be: «Yo jam wonu e mon!» ²⁷ E hoore dun o wi'i Tooma: «Bannu doo hondu maa ndun, ndaaraa juude an den, bannaa kadi jungo maa ngon, meemaa beccal an ngal. Wota a wonu mo hoolotaako, kono gomdin!»

²⁸ Onsay Tooma jaabii mo, wi'i: «Joomi an e Alla an!»

²⁹ Iisaa wi'i mo kadi: «Ko bay a yi'ii lan si hoolidaa. Kono maloore wonanii ben hooliibe be yi'aali!»

³⁰ Iisaa wadfi kadi maandeeji hawniidi goo duuduufi e tawnde taalibaabe makko ben, di windaaki e ndee deftere. ³¹ Kono dundoo ko windanaa ko fii no gomdiniron wonde ko Iisaa woni *Almasiihu on e *Bidfo Alla on, e fii no hebiron ngurndan e nder gomdingol innde makko nden.

21

Fii no Iisaa Feejitani Taalibaabe mun ben ka Daande Weendu

¹ Bawto dun Iisaa feejitani kadi taalibaabe mun ben e daande nduu *Weendu Tiberiyaada.

E hino no o feepirani be. ² Tawi Sim'uunu Petruusu e Tooma jammaaɗo Siwtaaɗo e Natanayiila oo mo Kanaa, ɗun ko e nder Jaliilu, e biɓbe oo wi'eteedɗo Zabadii e taalibaabe makko ɗiɗo goo no wondi. ³ Sim'uunu Petruusu wi'i be: «Miɗo yaade yungugol.»

Kambe kadi be wi'i mo: «Menen kadi men yaaday e maa.» Be yalti, be yahi, be bakoyii ka laakun. Laatii e on jemma ɗon be nangaali hay huunde.

⁴ Bay weetii, tawi Iisaa no darii ka daande weendu, kono tawi taalibaabe ben andaa wonde ko Iisaa. ⁵ Kanko Iisaa o wi'i be: «Faybe on hebaali hay lingii?»

Be jaabii mo: «Hay gootii!»

⁶ Onsay o wi'i be: «Bugoree *jalaaji ɗin ka sengo jaamo laakun kun, on hebay!» Be bugii ɗi, tawi hakkee ko liyyi ɗin ɗuudɗi, be alaa feere poodfugol jalaaji ɗin.

⁷ Onsay taalibaajo mo Iisaa yiɗunoo on wi'i Petruusu: «Ko Joomi on nii!» Nde Sim'uunu Petruusu nanirnoo wonde ko Joomi on nii, o bornii dolokke makko on, ko fii hari himo bortii, onsay o iwi ka laana o cikii ka nder ndiyan. ⁸ Beya taalibaabe ardi e laakun kun e nder poodfugol jalaaji ɗin e hoore hiɗi heewi tew liyyi, ko fii hari hiɓe wodɗitori penceen on wa sogone teemedɗe ɗiɗi. ⁹ Bay wonii be tippike ka leydi, be yi'i ɗon liyyi no fawii e hoore yiite, wondude e bireedi.

¹⁰ Iisaa wi'i be: «Addee godɗi e liyyi ɗi nangudon jooni ɗin.»

¹¹ Onsay Sim'uunu Petruusu yawi ka laakun, o poodi jalaaji dɪn, o tippini ka leydi. Tawi dɪn jalaaji no heewi liyyi njani yonudi teemedere e cappande jowi e tati. Fii kala non hidi duudunoo, kono jalaaji dɪn seekaaki. ¹² Iisaa wi'i be: «Aree jaamon.» Laatii hay gooto e taalibaabe ben suusaali mo landaade wi'a: «Ko an hombo nii?» Ko fii hari hibe andi ko Joomi on. ¹³ Onsay Iisaa badii, o yetti bireedi on e liyyi dɪn, o jonnii be. ¹⁴ Tawi ko tammun dɪn non Iisaa no feepana taalibaabe mun ben gila o immintinaa e hakkunde maybe ben.

Fii Kaliifu mo Iisaa Halfini Petruusu on

¹⁵ Bay be gaynii jaamude, Iisaa wi'i Sim'uunu Petruusu: «Ko an yo Sim'uunu mo Yuunusa, e hara hida yidi lan buri bee dɔo?»

O jaabii mo, o wi'i: «Hiyyii Joomi an, hida andi mido yidu-maa.»

Onsay Iisaa wi'i mo: «Awa danko baaloy an koy.»^u

¹⁶ Iisaa wi'i mo kadi: «Enee Sim'uunu mo Yuunusa, hida yidimmi?»

Kanko Sim'uunu o jaabii mo, o wi'i: «Hiyyii Joomi an, hida andi mido yidu-maa.»

Onsay Iisaa wi'i mo: «Awa aynu baali an dɪn.»

¹⁷ O wi'i mo kadi tammun: «Sim'uunu mo Yuunusa, e hara hida yidi lan?»

Dun aanini Petruusu fii ko o wi'i mo kon tammun si himo yidi mo. O jaabii mo, o wi'i: «Joomi an, hida andi kala huunde. Hida andi mido yidu-maa.»

---

^u **21:15** 21.15-17 Ko wonaa wi'eede «baaloy» dɔo ko jokkuɓe Iisaa ben.

Iisaa wi'i mo kadi: «Awa danko baali an dfin. ¹⁸ Ko fii ka haqiiqa haqiiqa mi andinii ma, wa fewndo ko wonnoodaa suka, a daditantono hoore maa dolokke maa on, yahaa ka faaladaa. Kono si a nawyoyii, a fontay juude maa den, godfo dade, o nabe ka a faalanooka.» ¹⁹ Tawi ko o wi'iri dfin, ko fii hollugol ko mayde honde Petruusu maayata fii mawningol Alla. Bay o gaynii yewtude mo dfin, o wi'i mo: «Jokkan!»

²⁰ Kanko Petruusu o yeyyitii, o yi'i oo taalibaajo mo Iisaa yidi ka jukkata be, dfin ko oo liiyinoodo ka bernde Iisaa fewndo ko be jaamaynoo, o wi'i: «Koohoojo ko hombo woni wattoowo on e joge.» ²¹ Bay o yi'ii mo, kanko Petruusu, o wi'i Iisaa: «Oo dfoo non Joomi an, ko hondun heboyta mo?»

²² Iisaa jaabii mo, wi'i: «Si mido faalaa o wona haa nde mi artoyi, haaju maa e dfin? An jokkan tun!» ²³ E hoore dfin, kan haala jonnondiraa e hakkunde musibbe ben wonde on taalibaajo maayataa. E hara-le Iisaa wi'aali mo wonde on maayataa, kono ko o wi'i ko: «Si mido faalaa o wona haa nde mi artoyi, haaju maa e dfin?»

²⁴ Ko on taalibaajo seeditii fii dfin piiji windi di. Awa hiden andi nden seeditoore makko ko goonga. ²⁵ Iisaa waduno piiji goo kadi buy. Si men winduno dfin men fensiti, mi sikkaano si den defte de men windaynoo heyayno e aduna on.

Version Pular Fuuta-Jallon
The New Testament in the Fouta-Jallon Pular
language of Guinea

copyright © 2010 Pioneer Bible Translators

Language: Pular

Translation by: Traducteurs Pionniers de la Bible

Contributor: Pioneer Bible Translators

This translation, published by Pioneer Bible Translators, was published in 2011.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact wab.admin@pbt.org.

The translation was completed in collaboration with Christian Reformed World Mission.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2018-02-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

024b8126-79ef-5039-bc54-7d61889f8ae6